

Voorwoord

Kazachstan en België hebben een aantal zaken gemeen op het vlak van multiculturaliteit, talen en religies.

Kazachstan is een jong land (het werd onafhankelijk in 1991) met veel natuurlijke rijkdommen. Het land beschikt over bijna alle elementen uit de tabel van Mendeljev, maar vooral de inkomsten uit aardolie zijn belangrijk.

Kazachstan moet een van de wereldspelers op de energiemarkt worden, maar wil niet afhankelijk zijn van één enkele bron van inkomsten: de Kazachse regering streeft naar diversiteit in zowel de economie als in de handelspartners. Het land snakt naar westerse knowhow. België beschikt over spijstechnologie die gebruikt zou kunnen worden voor de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen en in alle sectoren die zich verder zullen ontwikkelen.

Kazachstan is een gigantisch doorvoergebied en vormt een nichemarkt met tal van zakenkansen voor Belgische ondernemingen. Ook andere Europese landen hebben steeds meer interesse voor deze markt: Italië, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland en, meer recent, Frankrijk zijn reeds partnerschappen aangegaan die voor beide partijen voordelig zullen uitvallen. Het is nu aan België om een aantal verkennende pistes voor samenwerking te onderzoeken. De mogelijkheden zijn legio ... of het nu gaat om energie, infrastructuur, de voedingsmiddelenindustrie, de gezondheidssector of telecommunicatie.

Samen met zijn gewestelijke partners, "Brussels Export", het "Agence Wallonne à l'Exportation et aux Investissements" en "Flanders Investment and Trade", wil het Agentschap voor Buitenlandse Handel dat deze zending voor een nieuwe dynamiek in de Belgische economische aanwezigheid zorgt en dat ze voor onze ondernemingen tastbare resultaten oplevert. Die ondernemingen beschikken immers over alle troeven om de kansen op deze markt te benutten.

We wensen u veel plezier bij het lezen van deze studie die de eerste stap vormt op weg naar Kazachstan.

Fabienne L'Hoost
Adjunct-Directeur-generaal

Marc Bogaerts
Directeur-generaal

Executive summary

In het 1ste deel van deze studie wordt een beeld geschetst van de macro-economische basis van Kazachstan en de impact in termen van buitenlandse handel. Vervolgens worden een aantal kanssectoren voor onze Belgische ondernemingen voorgesteld. De studie wordt afgerond met het hoofdstuk 'Etiquette' over bepaalde lokale zeden en gewoontes die de contacten ter plaatse zouden moeten vergemakkelijken.

Kazachstan, een oase van rust in een woelige regio (Kirgizië, Afghanistan, Pakistan, Azerbeidzjan, Iran, ...), bekleedt een strategische positie tussen Europa en Azië. De economische situatie van het land houdt nauw verband met de evolutie van de grondstofprijzen. Om zich aan de te grote afhankelijkheid van aardolie te onttrekken, wil het land evolueren naar een meer gediversifieerde economie met technologische componenten en een hoge toegevoegde waarde. Kazachstan is vragende partij voor westerse expertise. Dankzij het manna van de aardolie beschikt Kazachstan over de middelen om zijn ambities waar te maken. Door zijn kleine binnenlandse markt (16 miljoen inwoners) is het land sterk afhankelijk van het buitenland.

De meeste van onze Europese buurlanden hebben het strategische belang van deze markt reeds ingezien en zijn prominent aanwezig in Kazachstan: Nederland behoort bijvoorbeeld tot de grootste directe buitenlandse investeerders (zie sectie 2.3 "Directe buitenlandse investeringen") terwijl ook Italië, Zwitserland, Duitsland en sinds kort Frankrijk tot de belangrijkste handelspartners van het land behoren (zie sectie 2.2.1 "Handelsbetrekkingen op wereldvlak").

Er zijn heel wat sectoren die interessant kunnen zijn voor onze Belgische ondernemingen.

Zo zal de petrochemische sector, die meer dan een derde van het B.B.P. vertegenwoordigt, exponentieel blijven groeien, zeker met het in productie brengen van Kashagan, een van de belangrijkste olievelden die de jongste dertig jaar werd ontdekt. Zowel knowhow (op alle niveaus) als materiaal zullen zeer op prijs worden gesteld.

Zoals in veel andere voormalige Sovjetrepublieken moet de infrastructuur worden gemoderniseerd, met name de wegen en de transport- en telecommunicatiemiddelen. Het land is op zoek naar buitenlands kapitaal voor zijn grote projecten. De aanwezigheid van onder meer Rusland, China, Zuid-Korea en Frankrijk is daarvan een bewijs.

Ook de voedingsmiddelenindustrie zal zich, dankzij een modernisering van de kweek- en teeltmethodes, verder ontwikkelen.

De gezondheidssector werd hervormd, waardoor ook hier heel wat zakenkansen schuilen.

De sociale en politieke stabiliteit (President Nazarbayev is aan de macht sinds 1991) en de enorme natuurlijke rijkdommen maken van Kazachstan een van de meest aantrekkelijke investeringslanden van de voormalige Sovjet-Unie. Dankzij de gezamenlijke economische zending van oktober 2010 kan de bilaterale dialoog worden versterkt.

Niemand twijfelt eraan dat elke onderneming de zakenkansen zal benutten die het veelbelovende Kazachstan te bieden heeft ... van het kleinste bedrijfje dat technologische knowhow bezit of dat actief is op een nichemarkt tot de grootste multinational.

Inhoud

Voorwoord
Executive Summary

1	Algemene gegevens	6
2	Economische gegevens	8
	2.1. Kernindicatoren	9
	2.1.1. B.B.P.	9
	2.1.1.1 B.B.P. in volume	9
	2.1.1.2 Groei van het B.B.P	9
	2.1.1.3 Sectorale samenstelling van het B.B.P	12
	2.1.2. Inflatie	17
	2.1.3 Wisselkoersen	18
	2.2. Buitenlandse handel	19
	2.2.1. Handelsbetrekkingen op wereldvlak	19
	2.2.2. Bilaterale handelsbetrekkingen	22
	2.3. Directe buitenlandse investeringen	25
	2.4. Risicobeoordeling door Delcredere	26
	2.4.1. Exporttransacties	27
	2.4.2. Directe investeringen	27

3	Sectorale benadering	28	4	Recente “succesverhalen”	44
	3.1 Petrochemie	29	5	Étiquette	48
	3.2 Transport en logistiek	33	6	Nuttige adressen	52
	3.3 Voedingsmiddelenindustrie	37		6.1. In België	53
	3.4 Bouwsector	39		6.2. In Kazachstan	53
	3.5 Gezondheidssector	40		6.3. Nuttige websites	54
	3.6 Telecommunicatie	42		6.3.1. Officiële instanties	54
				6.3.2. Andere	55
			7	Bronnen	56

1

Algemene gegevens

1. Algemene gegevens

- **Kazachstan** is een republiek met 14 regio's en heeft als hoofdstad Astana. Almaty, de voormalige hoofdstad, is het economische en financiële centrum. Op 16/12/1991 riep het land zijn onafhankelijkheid uit.
- **Bevolking (2008)**: 15.674.833 inwoners waarvan 57 % in de verstedelijkte zones
 - Astana: meer dan 700.000 inwoners (verdrievoudiging op 10 jaar tijd)
 - Almaty: meer dan 1,35 miljoen inwoners
- **Een lage bevolkingsdichtheid**: 6 inwoners per km² - in België: 354 inwoners per km²
- **Kindersterfte (2007)**: 28/1.000 - in België: 3,7/1.000
- **Levensverwachting in 2009**: 73,47 jaar voor vrouwen en 62,58 jaar voor mannen
- **Oppervlakte**: 2,7 miljoen km² - 9^e grootste land ter wereld - het meest uitgestrekt van alle voormalige Sovjetrepublieken - 5 x zo groot als Frankrijk - 90x zo groot als België
- **Het land bevindt zich op de intersectie van China, Europa en Rusland.**
- **Het bestaat voor...** - uit steppe: 26 % - uit woestijn: 44 % - halfruige gebieden: 14 %.
- **Talen**
 - Het Kazachs, de officiële landstaal, wordt gebruikt door 65 % van de inwoners
 - Russisch is de zakentaal en wordt door bijna de volledige bevolking gesproken.
- **Religies**: - Islam: 47 % - Russisch-orthodox: 44 %
- **Klimaat: landelijk klimaat**
 - Koude winters: in januari schommelen de temperaturen tussen -19°C en - 4°C, met "pieken" tot - 45°C,
 - Warme zomers: in juli worden temperaturen opgetekend tussen 19°C en 26°C. Het kwik loopt zelden op tot meer dan 30°C.
- **Natuurlijke rijkdommen**: in de Kazachse ondergrond zitten 99 van de 105 elementen van de tabel van Mendeljev.
 - De grootste voorraad ter wereld van lood en wolfram
 - De 2^e grootste voorraad ter wereld van uranium (19 % van het totaal op wereldvlak), chroom, zilver en zink
 - De 3^e grootste voorraad ter wereld van mangaan
 - en aanzienlijke voorraden van goud, koper, ijzererts, fosfaten en andere schaarse mineralen.
- **De economie is nog steeds sterk afhankelijk van aardolie en gas. De helft van de financiële inkomsten van Kazachstan komt voort uit aardolie. (zie secties "2.1.1.3 Sectorale samenstelling van het B.B.P." en "3.1 Petrochemie")**
 - aardolie: de huidige voorraden bedragen 32,5 miljard vaten, d.w.z. tweemaal het totaal van de Noordzee en 3 % van het totaal op wereldvlak.
De exploitatie van het olieveld van Kashagan zou het land wereldwijd in de top 5 van olieproducenten moeten brengen met een reserve van 100 tot 110 miljard vaten.
 - gas: 3 miljard m³, d.w.z. 1,7 % van de wereldvoorraad.
- **Munt: de tenge, d.w.z. 100 tyins (ISO-code: KZT)**
 - 08/04/2010: 1 EUR = 195 KZT
 - gemiddelde koers van 211,57 tussen 08/04/2009 en 08/04/2010 (minimum: 194,69 en maximum: 226,35)

2

Economische gegevens

2. Economische gegevens

2.1. Kernindicatoren

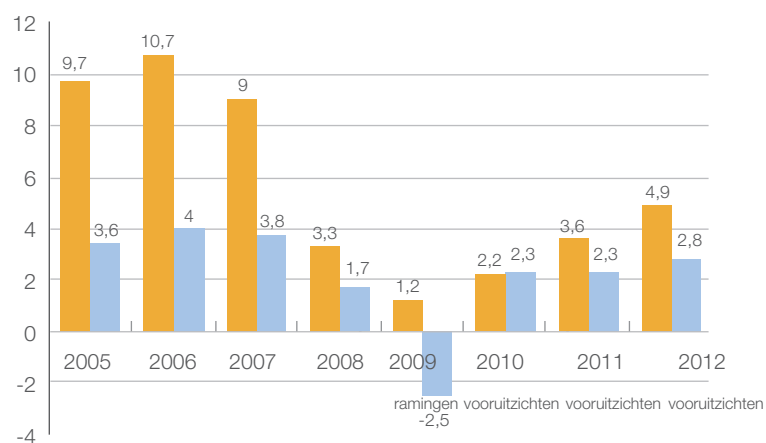
2.1.1. B.B.P

2.1.1.1 B.B.P. in volume

In 2009 bedroeg het B.B.P. van Kazachstan 105,3 miljard USD, de 55^e plaats op de wereldranglijst. Dit vertegenwoordigt 70 % van het B.B.P. van heel Centraal-Azië.

2.1.1.2 Groei van het B.B.P.

Groei van het B.B.P.,
in %

Bron: Economist Intelligence Unit – <http://www.eiu.com>

■ Kazachstan ■ Wereld

Kazachstan werd onafhankelijk in 1991.

Tussen 1995 en 1997 werden de hervormingen en privatiseringen versneld.

In de periode 2000-2007 tekende het land een van de hoogste groeipercentages ter wereld op: minstens 8 % per jaar. Tussen 1997 en 2007 werd het B.B.P. 3,5 maal groter.

Die indrukwekkende economische groei is te danken aan een aantal factoren:

- een toevloed van buitenlands kapitaal;
- de hoge grondstofprijzen (van aardolie in het bijzonder), in combinatie met steeds grotere volumes die worden gewonnen. De belangrijkste inkomsten van het land zijn dan ook afkomstig van de exploitatie van die immense natuurlijke rijkdommen.

De Kazachse economie steunt op de olie- en gasopbrengsten die 30 tot 35 % van het B.B.P. uitmaken en die 80 % van de Staatsinkomsten vertegenwoordigen. Het enorme, nog niet aangeboorde, potentieel, waaronder het beruchte Kasaghan-olieveld, zou van het land de 5^e grootste aardolieproducent ter wereld maken (tegen 2015). Enkel en alleen al door dat olieveld zou de productie van het land verdrievoudigen.

Dankzij die inkomsten kon onder meer de ontwikkeling van de nieuwe hoofdstad Astana worden gefinancierd. Internationaal gerenommeerde architecten als Norman Foster en Kisho Kurokawa trokken er futuristisch ogende gebouwen op. De bevolking van Astana verdrievoudigde.

In de zomer van 2008 voltrekt zich echter een heel ander scenario : de prijzen van aardolie en grondstoffen storten in als gevolg van een pijlsnelle daling van de vraag op wereldvlak. De conjunctuur, die voor het land tot dan toe bijzonder gunstig was, keert zich. Buitenlands kapitaal vlucht weg.

Om haar groei te financieren is de Kazachse economie sterk af van de uitvoer van grondstoffen en van de internationale financiële markten. Het land is in grote mate afhankelijk van de wereldeconomie. Het wordt in een zeer vroeg stadium door de globale economische crisis getroffen.

Geconfronteerd met deze onheilstijding nemen de politieke machthebbers snel een aantal maatregelen om de economische en financiële rampspoed het hoofd te bieden. Een land dat in een recessie terechtkomt, zou immers de legitimiteit van de heersende machthebbers aantasten. Op de oppositiebanken klinkt gemor en President Nazarbayev (die in 2005 voor een termijn van 7 jaar werd herkozen) wil zo snel mogelijk reageren.

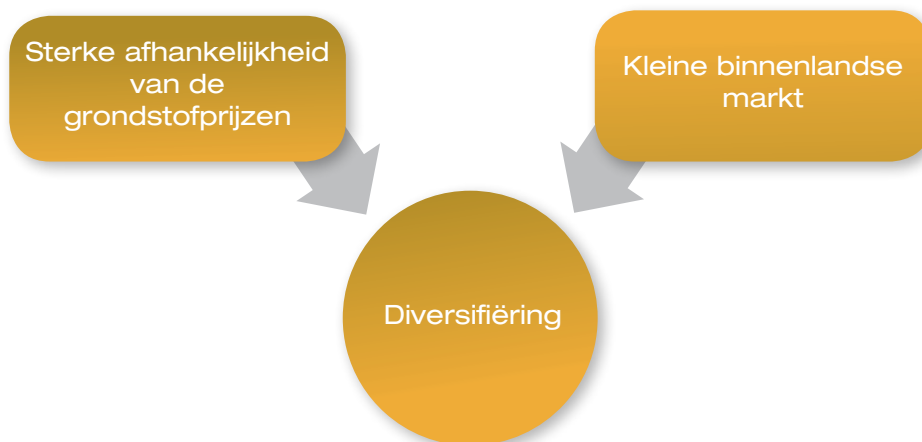
Hij neemt maatregelen om:

- de vastgoed- en bouwsector te ondersteunen (3 miljard USD);
- de activiteiten van kmo's aan te zwengelen door onder meer de voorwaarden voor het verkrijgen van krediet, waaronder exportkredieten, te versoepelen;
- de landbouwsector te ondersteunen (1 miljard USD);
- een boost te geven aan investeringen in:
 - nieuwe technologieën (waaronder nieuwe IT-projecten (bijv.: het "Alatau IT Park");
 - infrastructuur;
- de banksector te stabiliseren om zo de hele economie te dynamiseren door de kredietverstrekking te vergemakkelijken. Meer dan 5 miljard USD zou er zijn gebruikt voor het herkapitaliseren van de banken die momenteel nog een hoog NPL-percentage (36 %) laten optekenen. De sector lijkt zich echter te stabiliseren als we de Fitch ratings van de 2 grootste Kazachse banken mogen geloven. Ze worden als « stabiel » bestempeld.

Er werden ook nieuwe fiscale maatregelen, in totaal voor een bedrag van 18 miljard USD, genomen.

Daartoe geniet de regering de steun van de Wereldbank en de E.B.R.D. met de mogelijkheid een beroep te doen op het I.M.F. De regering haalt ook middelen uit de reserves van het Nationaal Petroleumfonds, een fonds dat wordt gefinancierd door de olie-inkomsten.

Begin 2010 zorgden de prijsstijgingen van de grondstoffen, de economische heropleving en de steunmaatregelen voor een sterkere groei.

De geringe omvang van de binnenlandse markt (bijna 16 miljoen inwoners en een stabiele bevolkingsgroei), de afhankelijkheid van de uitvoer van natuurlijke rijkdommen, de ontoereikende infrastructuur en de relatieve kwetsbaarheid van de banksector vormen vandaag hinderpalen voor een grondige dynamisering van de economie.

De overheid heeft dit goed begrepen en een vijfjarenplan voor de periode 2010 - 2015 opgesteld met als doel:

- de economie in het algemeen en het productieapparaat in het bijzonder te diversifiëren, vooral om iets te doen aan de afhankelijkheid van de buitenlandse markten voor olieproducten en grondstoffen;
- de arbeidsproductiviteit te verhogen via investeringen en opleidingen;
- de infrastructuur te verbeteren.

Deze maatregelen bieden allemaal kansen tot samenwerking met onze Belgische ondernemingen (zie met name hoofdstuk 3 "Sectorale benadering").

"Attention should be focused on diversification and securing stable routes for energy supplies. We will stick to the principle of pursuing multi-vector policy in this regard.",
Nursultan Nazarbayev, President van Kazachstan, "Country profile 2010".

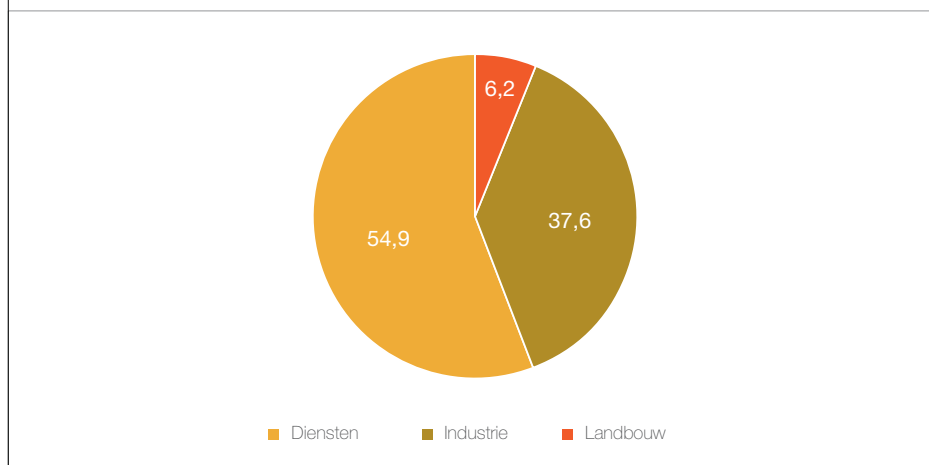
Om dit plan te financieren heeft Kazachstan een beroep gedaan op de Wereldbank (2 miljard USD), maar ook op China (10 miljard USD) en andere handelspartners.

Er werden tal van overeenkomsten gesloten met China (voor energie- en infrastructuurprojecten), Zuid-Korea en Rusland. Die overeenkomsten zorgen er allemaal voor dat buitenlands kapitaal wordt ingevoerd. Naast de traditionele partner Rusland is China steeds prominenter aanwezig en zijn er nog een hele reeks landen die ondertussen handel drijven met Kazachstan. In Europa is er bijvoorbeeld het bevoorrechte partnerschap met Italië en Duitsland (zie sectie 2.2.1. "Handelsbetrekkingen op wereldvlak"). Ook Frankrijk blijft niet achter en heeft het belang van deze markt begrepen. In het verlengde van het bezoek van president Sarkozy (oktober 2009) werden voor meer dan 4 miljard EUR contracten afgesloten in de volgende domeinen:

- oliepijpleidingen (Vinci): 1,2 miljard;
- civiele kernenergieactiviteiten (Areva): commercialisering en eventueel productie;
- gas (Total): 1 miljard;
- infrastructuur (trams en wissels) (Alstom);
- ruimtevaart (EADS).

2.1.1.3 Sectorale samenstelling van het B.B.P.

Sectorale samenstelling van het Kazakchse B.B.P., in %

Bron: Economist Intelligence Unit – <http://www.eiu.com>

Landbouw

Kazachstan staat traditioneel bekend om zijn aardolievoorraden, maar het landbouwpotentieel wordt sterk onderschat.

Het land kent immers een gunstig klimaat en meer dan 74 % van zijn grondgebied kan worden bewerkt.

20 % van de actieve bevolking werkt in deze sector; bijna de helft van de bevolking woont in een landelijk gebied, waarvan 1/3 met een lager dan bescheiden inkomen.

Momenteel vertegenwoordigen de landbouwactiviteiten slechts 6 % van het B.B.P. Er is ruimte voor een sterke groei. De verhoging van de productiviteit en de rendabiliteit in de landbouw maken deel uit van het programma voor de diversifiëring van de Kazachse economie. 2009 was een recordjaar voor de inkomsten uit landbouw.

Kazachstan is de 6^e grootste graanproducent ter wereld.

De belangrijkste gewassen zijn graan, gerst, maïs, gierst, rijst, sojabonen, katoen, aardappelen, mosterdzaad, tabak en zonnebloemen. In Kazachstan bevinden zich ook veel boom- en wijngaarden.

Een derde van de productie, voornamelijk graan, wordt uitgevoerd. Naast de klassieke G.O.S.-markten zijn ook China en Europa klanten van Kazachstan.

Het land bezit ook kwaliteitsvol weiland. Bijna de helft van de landbouwinkomsten komt voort uit veeteelt en dat aandeel blijft toenemen. Onder meer de volgende dieren vinden we terug in de Kazachse veeteelt : schapen, varkens, paarden, runderen, kalveren, kippen, lammeren en konijnen.

Naast de opslag- en verwerkingsproblemen wordt de sector gekenmerkt door kleine landbouwbedrijven die ver van elkaar verspreid liggen. De mechaniseringsgraad is er laag en de regering tracht de eenheden te integreren:

- ofwel horizontaal, met de oprichting van coöperatieven;
- ofwel verticaal, met één keten van productie tot commercialisering.

Volgens een rapport van de Wereldbank is de productiviteit van de Kazachse landbouw 5 maal lager dan die van Oost-Europa.

De regering streeft niet alleen naar diversifiëring, maar wil ook dat de kwaliteitsnormen in acht worden genomen zodat Kazachstan makkelijker kan toetreden tot de Wereldhandelsorganisatie.

Er werd een nieuw systeem voor subsidies en leningen opgezet om:

- de infrastructuur te vernieuwen;
- de materiële middelen te versterken;
- vernieuwende methodes op te zetten;
- het hoofd te beiden aan de “credit crunch”, d.w.z. het schaarser worden van het kredietaanbod.

In 2009 investeerde de overheid meer dan 1,5 miljard USD.

“Momenteel doet de overheid inspanningen om twee grote problemen in de landbouwsector op te lossen: enerzijds de verzadiging van de binnenlandse markt een halt toeroepen en anderzijds voorzien in nieuwe internationale markten voor de Kazachse producenten. Als dit programma op doeltreffende wijze wordt uitgevoerd, willen we in 2015 tot een groeipercentage van minstens 16 % in de landbouwsector komen en willen we ervoor zorgen dat onze binnenlandse voedingsmiddelenmarkt onafhankelijk is en beschermd wordt tegen buitenlandse schommelingen. We willen er ook voor zorgen dat de bijdrage van deze sector verhoogd wordt tot 8 % van de totale export van ons land én we zullen zorgen voor een moderne landbouwinfrastructuur.”

Karim Massimov, Premier van Kazachstan, “Wat essentieel is voor de internationale betrekkingen”, januari-februari 2010.

Industrie

De industriële sector steunt in hoofdzaak op het winnen en verwerken van de enorme natuurlijke rijkdommen van het land.

De industriële kernactiviteiten houden verband met aardolie en gas. De exploitatie daarvan vertegenwoordigt 57 % van de industriële productie. De evolutie van deze sector hangt nauw samen met de vraag en dus met de prijzen van deze grondstoffen op de wereldmarkt. Het zijn dan ook deze twee grondstoffen die het grootste deel van de 40 miljard USD aan directe buitenlandse investeringen aantrekken (zie sectie 2.3 "Directe buitenlandse investeringen").

Ook de verwerking van mineralen en metaalelementen vormt een belangrijke bron van industriële inkomsten. Het gaat meer bepaald over:

- non-ferrometalen: koper (5^e grootste voorraad ter wereld), lood (2^e grootste voorraad ter wereld), chroom (2^e grootste voorraad ter wereld), zink (2^e grootste voorraad ter wereld), bauxiet, wolfram en het zeer geëerde uranium. Het land beschikt, na Australië, over de 2e grootste voorraad ter wereld van uraniumhoudende stoffen en was er in 2009 de 2e grootste producent ter wereld van.

Voor de exploitatie geeft de regering de voorkeur aan joint ventures tussen de Staat en westerse privéondernemingen. Bijna de volledige productie wordt geëxporteerd.

Volgende ondernemingen zijn reeds aanwezig op deze markt of zijn er sterk in geïnteresseerd: het Franse Areva, de Chinese Guangdong Nuclear Power Group, het Canadese Uranium One, het Japanse Marubeni, het Engelse New Power Systems en het Amerikaanse Nukem.

- ferrometalen: ijzer (wereldtop in termen van voorraden), mangaan, ...
- zeldzame metalen: bismut, cadmium, beryllium, osmium, gallium, ...
- edele metalen: goud, zilver, diamanten, ...

Het aanwenden van dat enorme potentieel in termen van verwerking, exploitatie en toegevoegde waarde is een van de prioriteiten van de Kazachse regering. Het gaat hier om nichemarkten die knowhow en spijstechnologische uitrusting vergen.

De laatste bron van inkomsten wordt gevormd door de bouw van tractoren en (landbouw)machines. Het aandeel ervan blijft veeleer beperkt, maar zou de komende jaren stijgen.

Begin 2010 kende de gehele industriële sector een sterke opwaartse trend (+ 12,8 % voor de eerste 5 maanden van 2010 t.o.v. de overeenkomstige periode van 2009), onder meer dankzij de goede resultaten van de winningsactiviteiten (+ 7,8 % voor het 1^e kwartaal).

Diensten

Begin 2010 konden ook in alle geledingen van de dienstensector (transport, communicatie, gezondheidssector, onderwijs en opvoeding, ...) groeicijfers worden opgetekend. De enige uitzondering was de banksector.

Door de grote afhankelijkheid van buitenlandse financieringen (50 % van de activa wordt gefinancierd op internationale schaal, tegenover 21 % in Rusland) werd de dienstensector zeer vroeg door de wereldcrisis getroffen. In feite ging er sinds 2008 tweemaal een schokgolf door het land: eerst de stopzetting van de toekenning van internationale bankkredieten, vervolgens de ineenstorting van de olieprijs.

Zeer snel hebben de bankinstellingen hun handen van de bouw- en vastgoedsector (en dus van de hypothecaire kredieten) afgetrokken, wat tot een ineenstorting van de vastgoedprijzen heeft geleid.

De Kazachse overheid heeft de controle over 2 grote Kazachse banken overgenomen: B.T.A. (7.000 jobs en 26 % marktaandeel op de kredietmarkt) en Alliance Bank. Het zou gaan om een tijdelijke controle: binnen vijf jaar zou de overheidsparticipatie, onder druk van de N.B.K., de Nationale Bank van Kazachstan, opnieuw moeten worden verkocht.

De Kazachse regering is er zich van bewust dat een voldoende groot kredietaanbod een conditio sine qua non is voor economische groei en besteedt dan ook bijzondere aandacht aan de stabilisering van de banksector. Ze heeft daarom een aantal maatregelen aangekondigd:

- de injectie van fondsen voor een bedrag van 4 miljard USD;
- een stijging van de algemene liquiditeit met onder meer een beperking van de reservecoëfficiënten (3,5 miljard USD);
- de aanleg van een fonds van 1 miljard USD om de toxische activa te beperken.

Begin 2010 werd ook gekenmerkt door een inkringing van het kredietaanbod. De terugkeer naar het vroegere evenwicht loopt, in vergelijking met landen als Rusland, enige vertraging op.

De Kazachse bankwereld telt 36 kredietinstellingen waaronder 18 buitenlandse: ABN Amro, Citibank, HSBC, 2 Chinese banken, 4 Turkse banken, 3 Russische, Arabische banken, Pakistaanse, Indische, ...

Het leeuwendeel van de financiële activiteiten speelt zich af in de voormalige hoofdstad Almaty dat wil uitgroeien tot het belangrijkste financiële centrum en beurscentrum van Centraal-Azië. Daartoe werd het "Regionale Financiële Centrum Almaty" opgericht.

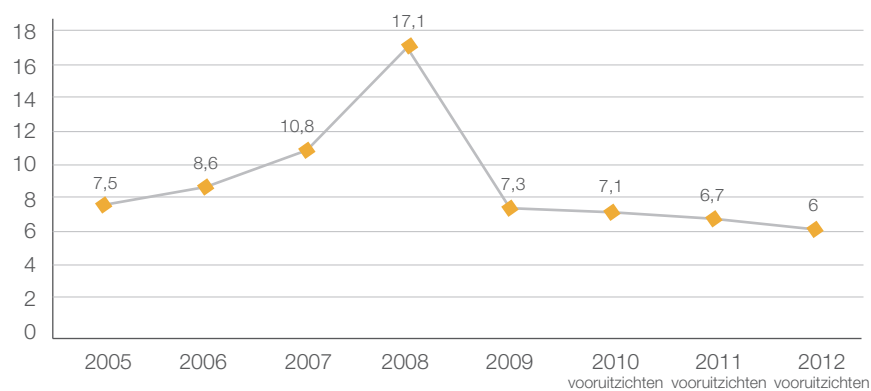
Het beleid voor de promotie van directe buitenlandse investeringen trekt internationaal kapitaal aan. Dat gebeurt via:

- een verbetering van de kwaliteit van de financiële infrastructuur;
- de goedkeuring, in 2009, van een nieuw belastingwetboek waarin geen onderscheid wordt gemaakt tussen ingezetene vennootschappen en niet-ingezetene vennootschappen;
- een speciale rechtspraak die wordt gekenmerkt door vereenvoudigde procedures en zittingen die in het Engels worden gehouden door bekwame magistraten met ervaring in de internationale financiële wereld;
- een adviesorgaan dat potentiële investeerders begeleidt;
- gespecialiseerde opleidingscentra.

De Kazachse beurs, de K.A.S.E., Kazachstan Stock Exchange, is de grootste beurs in de Kaspisch-Centraal-Aziatische regio. De liquiditeit van de verhandelde activa moet echter omhoog.

2.1.2. Inflatie

Reële en verwachte inflatie,
in %

Bron: Economist Intelligence Unit – <http://www.eiu.com>

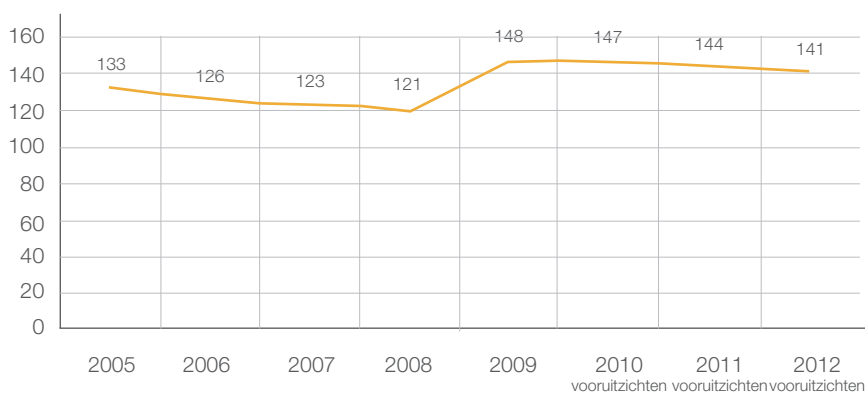
In 2009 zorgden de vertraging in de economische activiteit en de daling van de grondstofprijzen ervoor dat de inflatie tot 7 % daalde. Deze daling maakte een monetaire versoepeling mogelijk die zou moeten zorgen voor het aanzwengelen van de binnenlandse vraag.

Indien de munt, de tenge, als gevolg van de toegenomen economische activiteit, in waarde zou stijgen, zou die hausse ook de inflatie onder druk zetten, aangezien de meeste consumptiegoederen worden ingevoerd.

Ook de credit crunch, waaronder zowel de gezinnen als de ondernemingen te lijden hebben, zorgt niet voor een stijging van de consumptieprijzen. Men verwacht dan ook een stabilisering van de inflatie op 7 %.

2.1.3. Wisselkoersen

Wisselkoers KZT/USD, reëel en vooruitzichten

— KZT/USD, gemiddelde

In 2009 verloor de tenge (ISO-code: KZT) 25 % van zijn waarde. Die waardevermindering was het gevolg van de verslechterde economische toestand, de dalende olieprijs en de waardevermindering van de munten van de buurlanden (waaronder Rusland en Oekraïne) die het Kazachse concurrentievermogen aantastten.

Tijdens de tweede helft van 2009 steeg de tenge in waarde als gevolg van de stijgende grondstofprijzen en de eerste tekenen van herstel. De N.B.K., de centrale bank, was beducht voor een te snelle waardevermeerdering van de KZT die het land minder aantrekkelijk zou maken voor directe buitenlandse investeringen, met name in de oliesector, en verhoogde snel haar internationale reserves.

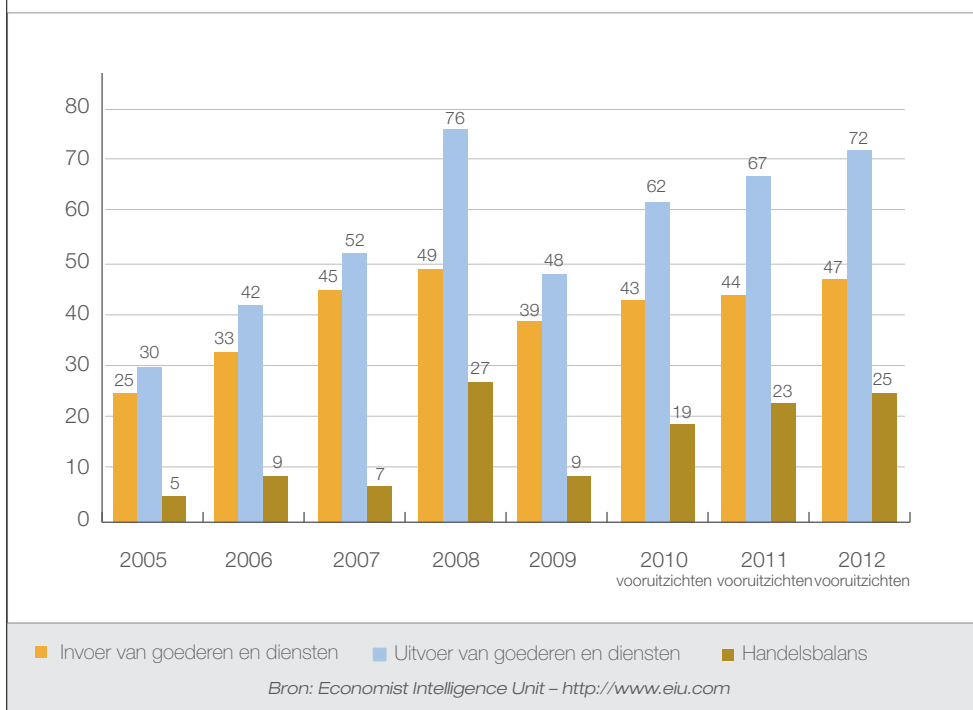
In februari 2010 werd de fluctuatierange van de KZT asymmetrisch vergroot: +/- 3 % rond 150 KZT/USD in 2009, tegenover -15 % / + 10 % in 2010. Deze evolutie doet een waardevermeerdering van de KZT vermoeden.

Als de munten van de voornaamste buitenlandse leveranciers in waarde zouden toenemen, is er wel degelijk een risico op geïmporteerde inflatie. De centrale bank heeft dan ook te kennen gegeven de KZT te laten stijgen om die exogene inflatie teniet te doen.

2.2. Buitenlandse handel

2.2.1. Handelsbetrekkingen op wereldvlak

Handelsbetrekkingen van Kazachstan, in miljarden USD, reëel en vooruitzichten

Als we geen rekening houden met 2009, het jaar van de economische en financiële crisis, is er een tendens van toenemende handelsbetrekkingen. In 2010 is er duidelijk een heropleving, maar prestaties zoals in 2008 zullen vóór 2012 niet opnieuw kunnen worden opgetekend.

In 2009 waren de 4 voornaamste klanten van het land:

- Italië: 15,5 %;
- China: 13,6 %;
- Rusland: 8,2 %;
- Zwitserland: 6,2 %.

In 2009 waren de belangrijkste leveranciers:

- Rusland: 31,3 %;
- China: 12,6 %;
- Oekraïne: 7,5 %;
- Duitsland: 7,2 %.

Rusland is traditioneel gezien een van de belangrijkste partners van Kazachstan. De douane-unie waarover in januari 2010 een overeenkomst werd afgesloten met Rusland en Wit-Rusland zou de rol van Wit-Rusland nog belangrijker moeten maken. Aangezien Wit-Rusland en Rusland niet tot een akkoord zijn gekomen, lijkt het erop dat de douane-unie in eerste instantie betrekking heeft op Kazachstan en Rusland. Deze unie zou voor Kazachstan een geringe economische impact moeten hebben.

Terwijl elke economische mogelijkheid zich in Kazachstan tracht te positioneren met het oog op zijn energiebevoorrading is het voor Kazachstan een strategische uitdaging geworden om zoveel mogelijk partners te vinden en zo een grotere onderhandelingsmarge te hebben en zijn klantenbasis te kunnen diversifiëren. Die benadering is vergelijkbaar met het beleid van diversifiëring in de economische sectoren. Kazachstan wordt internationaal het hof gemaakt en elk land wil een deel van de Kazachse energiekeek.

Met name China onderhoudt intense contacten, niet alleen op het vlak van energie, maar ook voor alles aangaande voedingsmiddelen. Zo werd in januari 2010 tot een leasing van landbouwgronden overgegaan. In juni 2010 werden overeenkomsten ondertekend over de levering van:

- gas: Kaz Munay Gaz en China National Petroleum Corporation (CNPC) sloegen de handen in elkaar om een pipeline van 1.400 km voor het transport van gas aan te leggen. De investering bedraagt minstens 3,5 miljard USD.
- uranium aan de China Guangdong Nuclear Power Corporation, CGNPC.

Ook tal van EU-landen hebben reeds een positie ingenomen en halen de banden met Kazachstan aan. Italië en Zwitserland zijn al belangrijke klanten, Duitsland is de 4^e grootste leverancier en ook Frankrijk is aan een inhaalbeweging bezig. Het heeft besloten de verloren tijd in te halen en sloot een aantal grote contracten (voor meer dan 4 miljard USD) af in de sectoren waarnaar de Kazachse voorkeur uitgaat : aardolie, gas, uranium, infrastructuur, ruimtevaart en telecommunicatie. Volgens President Sarkozy zou dat in Frankrijk honderden banen opleveren. Niemand twijfelt eraan dat deze Prinselijke zending ook België de kans zal geven om een basis te leggen voor handelsbetrekkingen die voor onze beide landen voordelig zijn.

Bron: <http://www.peninsula-press.com>

In 2009 bestond de Kazachse uitvoer voornamelijk uit:

- minerale producten: 74 %;
- metalen: 12,7 %.

Ook hier wordt de dominante positie van aardolie voor de Kazachse economie weer duidelijk.

Aangezien wordt aangekondigd dat de prijs per vat zal stijgen, zou ook in 2010 de uitvoer van het zwarte goud sterk moeten toenemen (+ 29 % voor de periode 2008-2009), zowel in volume als in waarde.

Vanaf 2012 zou de uitvoer een hoge vlucht moeten nemen, onder meer door het in productie brengen van het Kashagan-olieveld, de exploitatie van het potentieel aan uraniumhoudende stoffen en de landbouw.

Momenteel is het aandeel van de industriële sector kleiner, terwijl de regering die activiteit tracht te stimuleren. De concurrentie van de buurlanden (China, Rusland, India) is groot: ze beschikken immers over goedkope arbeidskrachten en hebben lagere transportkosten.

Voor uranium zijn China, Rusland, India, Japan en Frankrijk de voornaamste klanten. In 2009 bedroeg de Kazachse uraniumproductie 13.900 ton, d.w.z. 1/3 van de productie op wereldvlak. In 2010 zou de productie moeten oplopen tot 18.000 ton, d.w.z. een stijging van 29,5 % in een jaar. Ook de vraag zal waarschijnlijk toenemen aangezien er tal van kerncentrales in aanbouw zijn, voornamelijk in China.

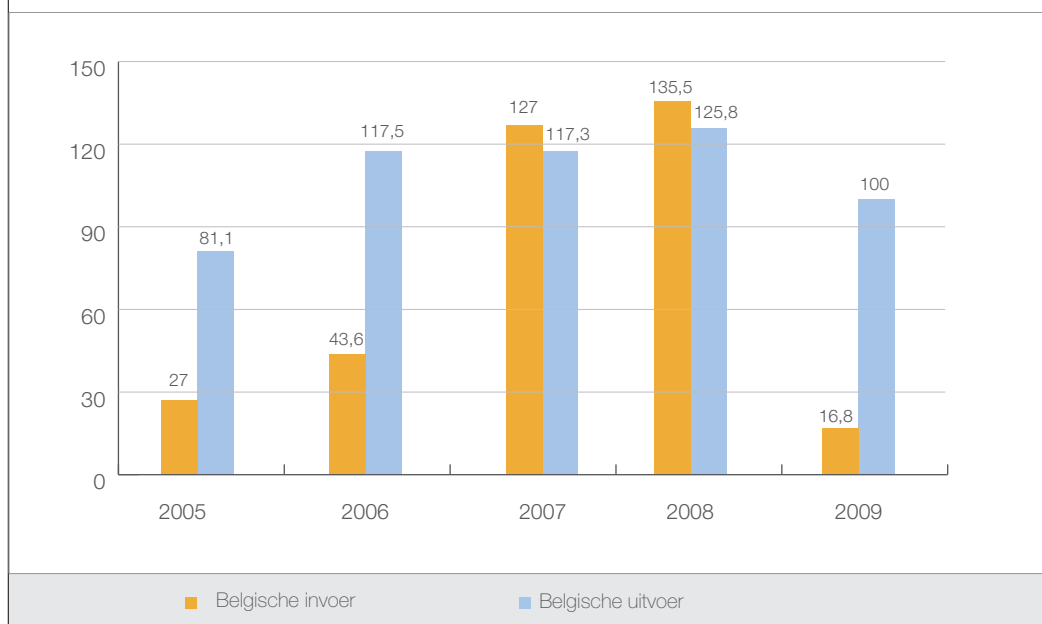
In 2009 hadden de Kazachse aankopen in het buitenland voornamelijk betrekking op:

- machines en uitrusting: 39,5 %;
- metalen: 20,1 %.

Ook in 2010 hebben zowel de ondernemingen als de particulieren te lijden onder een te beperkte toegang tot krediet.

2.2.2. Bilaterale handelsbetrekkingen

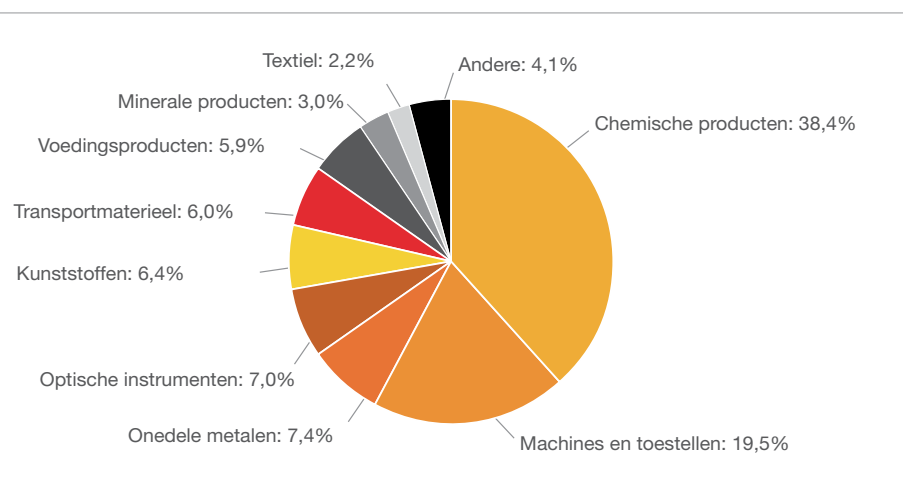
Bilaterale handel (goederen), België-Kazachstan,
in miljoenen EUR

De handelsbetrekkingen tussen België en Kazachstan zijn gering in omvang en bereikten in 2009 een dieptepunt. Alles moet als het ware nog worden opgebouwd. Net als zijn Europese buurlanden kan België de kansen benutten die Kazachstan te bieden heeft. De Prinselijke zending van oktober 2010 is een eerste stap in de ontwikkeling van onze bilaterale handelsbetrekkingen.

Uitvoer

Sectorale spreiding van de uitvoer

Bron : Instituut voor de Nationale Rekeningen – <http://www.nbb.be>

Twee secties vertegenwoordigden in 2009 57,9% van de Belgische uitvoer naar Kazachstan. Het ging meer bepaald om:

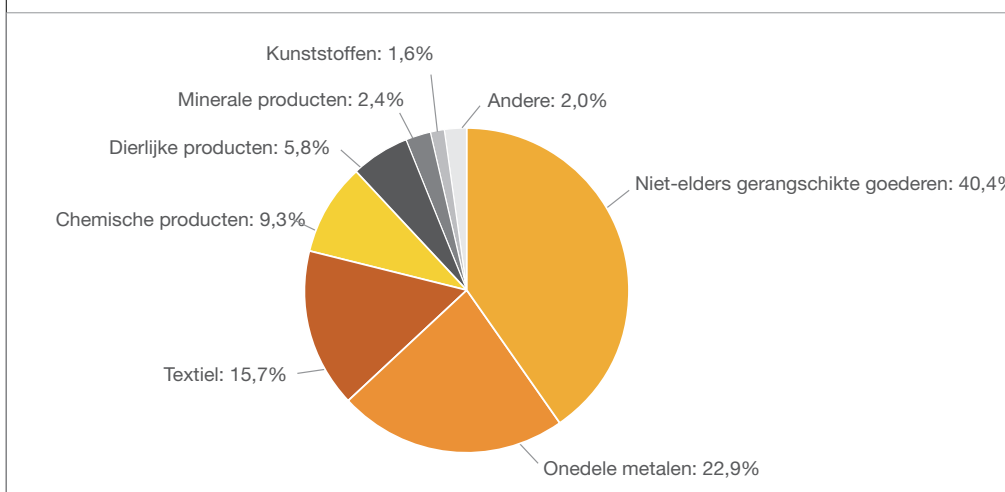
- chemische producten waarvan de uitvoer afnam met 7,1%. De leveringen en het aandeel bedroegen respectievelijk EUR 38,4 miljoen en 38,4% en
- machines en toestellen die 19,5% van de Belgische export uitmaakten en waarvan de leveringen EUR 19,5 miljoen totaliseerden. De uitvoer van deze sectie verminderde in 2009 met 32,5%.

Andere productgroepen die door België naar Kazachstan geëxporteerd werden, en waarvan het aandeel varieerde van 5,9% tot 7,4% waren (in miljoen EUR):

- onedele metalen: 7,4;
- optische instrumenten: 7,0;
- kunststoffen: 6,4;
- transportmaterieel: 6,0 en
- voedingsproducten: 5,9.

Invoer

Sectorale spreiding van de invoer

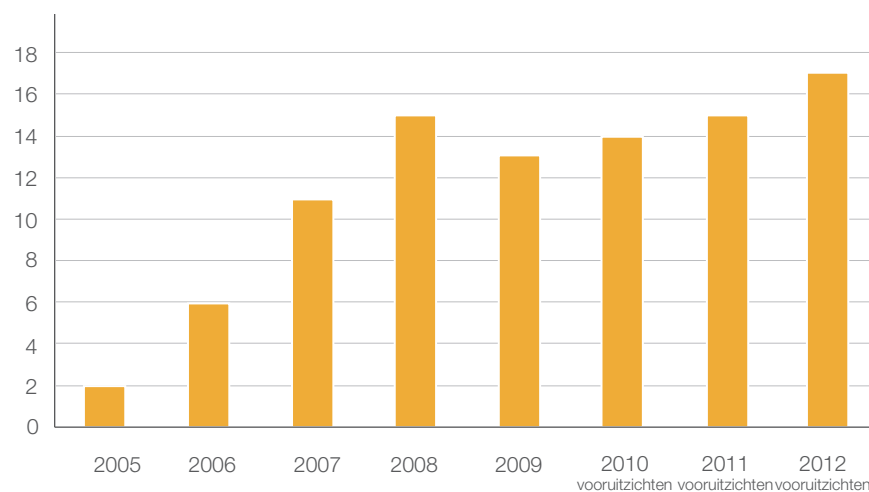
Bron: Instituut voor de Nationale Rekeningen – <http://www.nbb.be>

In 2009 werd de Belgische import uit Kazachstan gedomineerd door drie secties die samen goed waren voor 79,0% van de totale Belgische import uit dat land, nl.:

- de niet elders gerangschikte goederen, waarvan het aandeel in de invoer 40,4% bedroeg en waarvan de aankopen een totaal van EUR 6,8 miljoen bereikten;
- de onedele metalen die 22,9% van de Belgische import uitmaakten en waarvan de aankopen EUR 3,8 miljoen bedroegen en
- het textiel dat, met een totaal van EUR 2,6 miljoen, 15,7% van de Belgische invoer uit Kazachstan vertegenwoordigde.

2.3 Directe buitenlandse investeringen

Directe buitenlandse investeringen in Kazachstan,
in miljarden USD, reëel en vooruitzichten

Source : Economist Intelligence Unit – <http://www.eiu.com>

In 2010 zou er opnieuw een stijgende tendens bij de D.B.I. merkbaar moeten zijn. De eerste cijfers voor dit jaar evolueren ook in die zin. Kazachstan is de grootste ontvanger van D.B.I. per inwoner van de voormalige Sovjet-Unie. Het land doet er dan ook alles aan om buitenlandse investeerders aan te trekken door:

- het aanzienlijke energiepotentieel van het land;
- het promoten van een liberale markteconomie (minder positief is echter dat de Staat opnieuw gedeeltelijk de controle over de bank- en oliesector overnam);
- akkoorden met bepaalde landen over het niet dubbel belasten;
- de mogelijkheid die buitenlandse investeerders krijgen om de winsten weer naar hun thuisland te transfereren;
- de creatie van vrijhandelszones, industriële zones en innovatieparken met een aantrekkelijk fiscaal stelsel.

Er dienen echter nog inspanningen te worden geleverd om iets te doen aan de storende verschillen tussen de afgekondigde wetten en de interpretatie ervan, met name op het vlak van fiscaliteit, douanerechten en vastgoedwetgeving. Met het oog op een mogelijke toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie komt het land steeds dichterbij de internationale normen. Toch is er echter nog steeds sprake van corruptie.

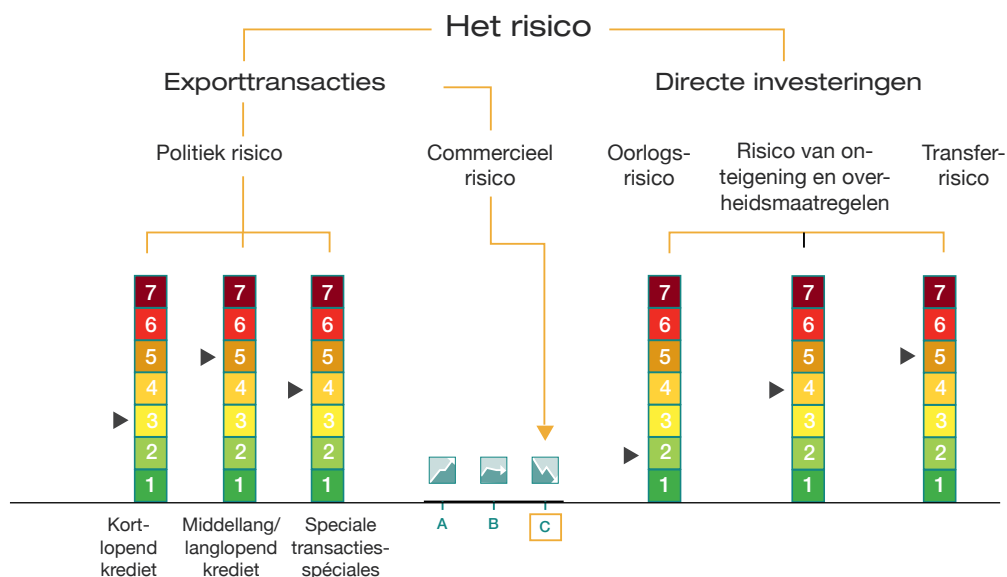
70 % van de D.B.I. vindt plaats in de oliesector die voor 13 % door diezelfde D.B.I. wordt gefinancierd. Er is een steeds grotere diversifiëring merkbaar. Enkele voorbeelden: de assemblagefabriek van Nissan in Astana, de aanwezigheid van de Indische textielnijverheid die wordt aangetrokken door het katoen, de komst van steeds meer technologiebedrijven, ...

“De Staat doet inspanningen voor de ontwikkeling van sectoren als de landbouw, de bouw, de olieraffinage, de metallurgie, de chemische industrie, de farmaceutische industrie, de energieproductie, de ontwikkeling van het transport en de telecommunicatie-infrastructuur, het toerisme, de engineering en de ruimtevaart. De overheid zal de voorwaarden scheppen om investeerders naar die sectoren te lokke, met, indien nodig, de directe steun van de regering.”, Karim Massimov, Premier van Kazachstan, “De internationale betrekkingen”, januari-februari 2010.

In 2008 investeerden de volgende landen het meest:

- Nederland: 22 %;
- V.S.: 10 %;
- Verenigd Koninkrijk: 9 %;
- Frankrijk: 6%.

2.4. Risicobeoordeling door Delcredere

2.4.1. Exporttransacties

Met "politieke risico's" bedoelt men alle gebeurtenissen in het buitenland die voor de verzekerde of debiteur overmacht vormen, zoals oorlogen, revoluties, natuurrampen, deviezenschaarste, willekeurige overheidsmaatregelen. De "politieke risico's" zijn middelmatig groot : klassen 3, 4 en 5.

Met "commerciële risico's" doelt men op het risico dat voortvloeit uit de verslechtering van de financiële situatie van de debiteur die leidt tot diens onvermogen om te betalen. Het "commerciële risico" bevindt zich in klasse C, d.w.z. de hoogste.

Verzekeringsmogelijkheden en -voorwaarden:

Voor de verzekering van **exporttransacties met kortlopend krediet** kan de Nationale Delcredere dienst dekking verlenen tegen het politieke en het commerciële risico in "open account", d.w.z. zonder dat een bankgarantie vereist is.

De dekking van **transacties met middellang/langlopend krediet** met particuliere debiteuren is eveneens mogelijk in "open account". De dekking van transacties met middellang/langlopend krediet met overheidsdebiteuren is daarentegen afhankelijk van het verkrijgen van een garantie van de Kazachse Staat.

Meer informatie over de verzekeringsmogelijkheden vindt u op: <http://www.ondd.be/WebONDD/Website.nsf/AllWeb/Kazachstan?OpenDocument&Disp=2&Language=nl>

2.4.2 Directe investeringen

Het risico op oorlog omvat zowel het risico op een extern conflict als het risico op binnenlands politiek geweld. Het binnenlandse politieke geweld omvat, op zijn beurt, dan weer het extreme geval van een burgeroorlog, maar ook de risico's op terrorisme, burgeroproer, sociaaleconomische conflicten en raciale en etnische spanningen.

Het risico op onteigening en willekeurige overheidsmaatregelen heeft niet enkel betrekking op de risico's op onteigening en het niet nakomen van de contractuele verbintenissen door de overheid, maar ook op de risico's die verband houden met de (slechte) werking van het gerechtelijke apparaat en de potentiële negatieve gedragswijzigingen ten aanzien van buitenlandse investeerders.

Het transferrisico is het risico dat voortvloeit uit een gebeurtenis of een beslissing van de buitenlandse overheid die de transfer van het bedrag van de door de debiteur betaalde vordering verhindert.

De waarderingscijfers voor deze 3 risicoklassen zijn gemiddeld : 2, 4 en 5.

3

Sectorale benadering

De sectoren waarnaar tijdens de zending bijzondere aandacht zal uitgaan, worden hierna van naderbij bekeken. We analyseren voor elke sector relevante cijfergegevens en de context alvorens af te sluiten met een overzicht van de mogelijkheden die zich aandienen.

Het gaat om de volgende sectoren:

- petrochemie;
- transport en logistiek;
- voedingsmiddelenindustrie;
- bouw;
- gezondheidssector;
- telecommunicatie.

3.1. Petrochemie

ENKELE CIJFERS:

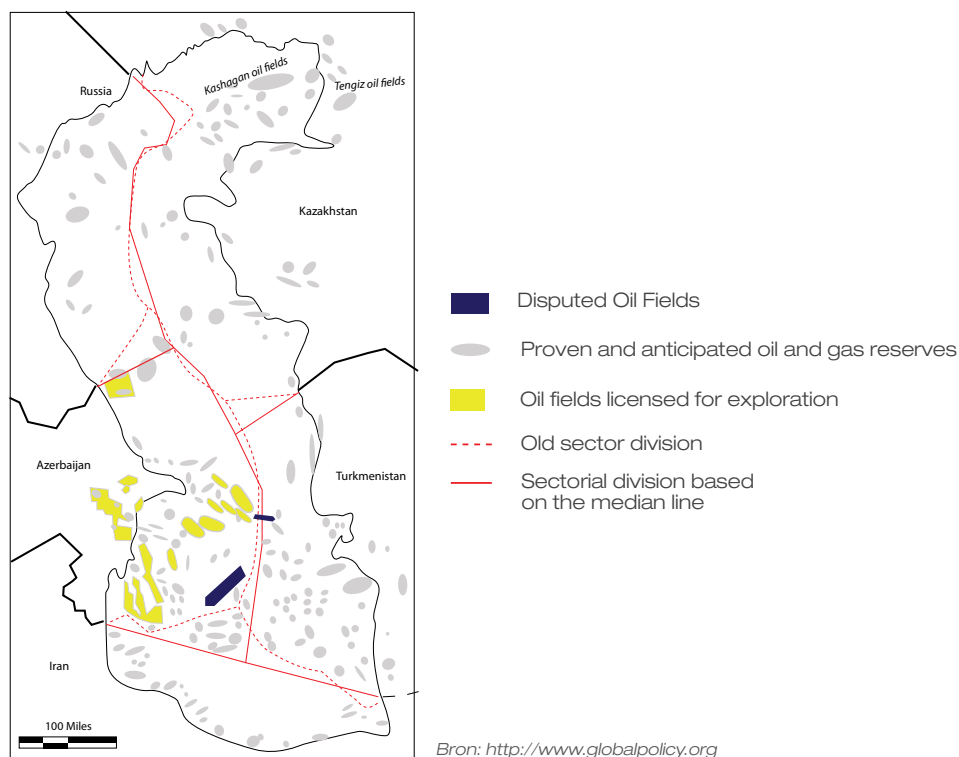
- De komende jaren zal 1/3 van de wereldwijde vraag uit China komen;
- De exploitatie van het Kashagan-olieveld zou de huidige productie van Kazachstan moeten verdrievoudigen;
- In 2009 kende de olie- en gaswinning een groei van 8 %, wat vertaald werd in een groei van de industriële sector met 1,7 %;
- De aardolie-industrie vertegenwoordigt 30 % van het B.B.P. en meer dan de helft van de inkomsten uit export;
- 70 % van de directe buitenlandse investeringen wordt gerealiseerd in de petrochemische sector;
- In 2008 werd 70,6 miljoen ton geproduceerd en bedroeg de netto-uitvoer 62,8 miljoen ton;
- Tegen 2015 zal het land tot 3 miljoen vaten per dag produceren. Kazachstan zal dan tot de top 10 van de grootste producenten ter wereld behoren;
- Het land is de 3^e grootste niet-OPEC-leverancier van Europa;
- 25 % van de olie die Oostenrijk invoert, is afkomstig uit Kazachstan;
- De huidige aardolievoorraden van het land bedragen 32,5 miljard vaten, d.w.z. tweemaal meer dan de Noordzee aan reserves te bieden heeft. In 2015 zouden die voorraden 100 tot 110 miljard vaten bedragen, d.i. een 5^e plaats op de wereldranglijst;
- De grote olievelden en -voorraden bevinden zich in:
 - Tengiz: 7 miljard vaten;
 - Karachaganak: 8 miljard vaten;
 - Kashagan: 7 tot 9 miljard vaten.
- Binnen 10 jaar, als het Kashagan-olieveld in productie is genomen, zou Kazachstan moeten voldoen aan 2 tot 3 % van de totale vraag op wereldvlak.

KENMERKEN:

Het land is zeer gevoelig voor de schommelingen van de vraag op de internationale energiemarkten. De stijgende vraag en de aantrekkende economie zouden een zeer positieve invloed op de groei van deze sector moeten hebben.

De rijkdommen van de Kaspische Zee liggen verspreid over de 5 landen die eraan grenzen: Kazachstan, Rusland, Turkmenistan, Azerbeidzjan en Iran (zie onderstaande kaart).

Oil and Gas Resources in the Caspian Sea Area

De petrochemie is een van de prioritaire sectoren voor de regering.

De aardolie-exploitatie gebeurt door consortiums die zijn samengesteld uit Kaz Munai Gaz (KMG), een publiekrechtelijke onderneming en door de International Oil Companies (IOC's) Chevron, Total, het Italiaanse E.N.I., Exxon Mobil, Lukoil, Shell, British Gas, ...

Een van de doelstellingen is het uitbreiden van de exportinfrastructuur. De diversifiëring van de doorvoerwegen voor aardolieproducten is van essentieel belang om een bredere klantenbasis te verwerven en dus een te grote afhankelijkheid van een van de partners te voorkomen. Omgekeerd beantwoordt de bouw van nieuwe oliepijpleidingen aan de wens van de partnerlanden om hun energiebevoorrading te beveiligen. Ook de uitbreiding van de afvoerwegen is een antwoord op een permanent stijgende vraag.

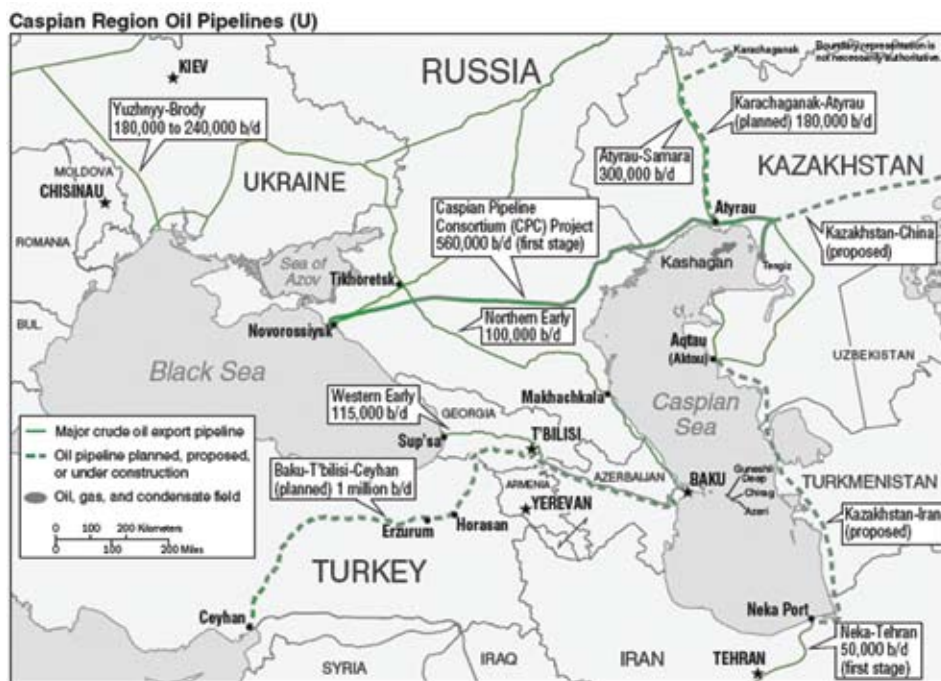
Aardolie, gas en uranium vormen de inzet van de geopolitieke rivaliteit tussen 4 grote blokken: China, Rusland, de V.S. en Europa.

In 2009 werden tal van bilaterale akkoorden afgesloten om de energie-uitvoer te verhogen en te diversifiëren (voor West-Europa zijn de betrokken landen Spanje, Italië, Frankrijk, Duitsland, ...). Zo sloot Frankrijk een partnerschap af om een oliepijpleiding tussen Yeskene en Kuryk aan te leggen. Die pijpleiding zal de hoofdader worden voor het Kazachse olietransport van de Kaspische Zee naar de internationale markten. In Kuryk zal een haven worden gebouwd. De oliepijpleiding zal onder de Kaspische Zee tot Bakou gaan om daar aansluiting te vinden met de oliepijpleiding van Bakou – Tbilissi – Ceyhan (BTC). Van daaruit loopt de leiding verder tot aan de Middellandse Zeekust van Turkije.

In 2009 werd China de 2^e grootste leverancier en klant van Kazachstan (zie sectie 2.2.1. "Handelsbetrekkingen op wereldvlak") en het zal naar verwachting binnen afzienbare tijd de grootste worden. China heeft, ten koste van Rusland, de wereldcrisis aangegrepen om zijn greep op het land te vergroten. Om nieuwe gas- en oliepijpleidingen van Kazachstan naar China aan te leggen, heeft China een krediet van 10 miljard USD toegestaan in ruil voor de aankoop van 60.000 vaten per dag. Die participaties van Chinese ondernemingen zien we ook in Rusland, Brazilië, Venezuela, ...

De internationale markten worden bevoorrad (zie onderstaande kaart):

- in het noorden: door Rusland (oliepijpleidingen en spoorwegen);
- in het westen: door de oliepijpleiding van het Caspian Pipeline Consortium dat een strategische oliebevoorrading garandeert. Hier wordt ongeveer de helft van de dagelijkse nationale productie vervoerd;
- in het zuiden: door Iran, waarmee een uitwisselingsakkoord werd afgesloten;
- in het oosten: door China, oliepijpleiding Kazachstan-China.

KANSEN:

De markt van uitrustingen en diensten werd voor 2009 op 8,598 miljard USD geraamd.

De verkoop van materiaal en knowhow voor olieprospectie, -exploitatie en -transport biedt een aantal mooie kansen. De volgende sectoren zijn bijzonder veelbelovend: geologische en geofysische exploratie, hydrogeologie, boringen, onderzoek en gegevensbeheer, laboratoriumstudies, opruimingstechnieken voor olielekken, diensten en uitrustingen voor oliepijpleidingen.

Kazachstan is vragende partij voor knowhow van offshoreoperaties en -productie. De olievoorraden in het Kaspische bekken liggen diep in de bodem en bevatten veel pollutanten. De volgende markten hebben dus potentieel: platformwerk, ondersteunende infrastructuur, milieutechnologieën, onshore en offshore verwerkings- en booruitrustingen, turbines, compressoren, pompen, uitrustingen voor metingen en procescontrole van toepassingen voor pipelines, industriële automatisering, controle- en beheersystemen voor raffinaderijen, petrochemische fabrieken, software voor de petrochemische sector, technologieën betreffende zwavelverwijdering, putten, boorinstallaties, engineering- en testdiensten die beantwoorden aan de API- en ASME-normen, ...

3.2 Transport en logistiek

ENKELE CIJFERS:

- 6 havens waarvan 3 aan de Kaspische Zee;
- 22 luchthavens;
- 22 internationale luchtvaartmaatschappijen;
- 15.100 km aan autosnelwegen;
- 93.140 km aan wegen;
- 4.100 km aan waterwegen;
- 61.000 km aan vliegcorridors;
- Sinds 2001 groeit de transportsector met gemiddeld 8 % per jaar.

KENMERKEN:

Het hele transportnetwerk moet worden onderhouden, gemoderniseerd en uitgebreid.

Kazachstan, dat op het kruispunt ligt van wegen vanuit Europa, Azië, Rusland en de Perzische Golf, is vanuit geografisch oogpunt strategisch gelegen. Het land is een doorvoerhub. De exploitatie van het economische potentieel van het transport maakt investeringen in deze sector rendabel.

De topografische kenmerken van het land (uitgestrekt en een ongelijke spreiding zowel van de bevolking als van de natuurlijke rijkdommen) hebben een grote invloed op de economie. Die economie is zeer afhankelijk van het transport. Ook de sterke economische groei in voornamelijk West-China vereist een snelle uitbreiding van de oost-westverbindingen. Het transitverkeer tussen Europa en Azië aantrekken zou volgens het IMF voor aanzienlijke inkomsten zorgen.

De regering keurde in 2006 het plan aangaande de “Ontwikkelingsstrategie voor de transportsector” goed. Dat plan loopt tot in 2015 en heeft de volgende doelstellingen:

- de infrastructuur ontwikkelen parallel met de strategie voor economische ontwikkeling, met inachtnaam van de internationale normen;
- de doorvoer van goederen en personen ondersteunen;
- de trajecten optimaliseren, wat vertaald wordt in kortere reistijden en lagere transportkosten;
- de interregionale verbindingswegen uitbreiden.

Als deze doelstellingen worden verwezenlijkt, zal het economische concurrentievermogen van het land worden versterkt. Om de groei niet in gevaar te brengen moet de infrastructuur het ritme van de economische ontwikkeling volgen.

Beide ontwikkelingsassen (noord/zuid en oost/west) zijn hierbij betrokken. Er zullen bijna 1.600 km aan nieuwe spoorlijnen worden aangelegd. 2.700 km van het bestaande spoorwegnet zal worden geëlektrificeerd en 50.000 km aan wegen zal worden aangelegd of vernieuwd.

Er zou 26 miljard USD moeten worden uitgegeven volgens de volgende verdeelsleutel:

- spoor: 40 %, d.w.z. 12 projecten waarvan 9 in de vorm van concessies;
- wegen: 23 %;
- telecommunicatie: 25 %;
- lucht en zee: 12 %.

De financiering zal gebeuren door de Europese Ontwikkelingsbank, de Wereldbank, de Aziatische Ontwikkelingsbank, de Islamitische Ontwikkelingsbank, ...

Aangezien de infrastructuur een van de grootste prioriteiten van de regering is, heeft die regering een systeem opgezet dat directe buitenlandse investeringen moet bevorderen. Zo werken overheidsondernemingen en privéondernemingen in een concurrentiële omgeving.

Spoor

Momenteel gebeurt 70 % van het vrachtvervoer en 50 % van het personenvervoer via het spoor.

Er lopen verschillende projecten:

- de Eurasian Express. Alleen al de aanleg van het Kazachse stuk zou meer dan 2,5 miljard USD kosten. Dankzij deze spoorlijn zouden de huidige afstanden met 500 km kunnen worden ingekort en kan dus de kostprijs van het vervoer tussen de Europese markten en de Oost-Aziatische markten worden beperkt. De Eurasian Express zal worden uitgeroepen door de Nationale spoorwegmaatschappij van Kazachstan;
- de aanleg van 1.600 km aan nieuwe spoorlijnen;
- een verbinding met Uzen in Turkmenistan om de toegang tot Kazachstan vanuit de landen rond de Perzische Golf te verbeteren. De werkzaamheden hiervoor gingen van start in de herfst van 2009.

Wegen

Er is een project voor de verbinding tussen China (zeehaven van Lianyungang) en Europa via Rusland (haven van Sint-Petersburg), d.w.z. 2.787 km waarvan 2.452 km zal worden heraangelegd en 335 km zal bestaan uit nieuwe wegen.

Het traject zal kunnen worden afgelegd in 10 tot 12 dagen i.p.v. de 45 dagen over het water. De werkzaamheden hiervoor zouden 3 jaar duren.

Zee

Het is de bedoeling haveninfrastructuur te ontwikkelen aan de Kazachse kusten rond de Kaspische Zee om zo toegang te verschaffen tot andere transportcorridors:

- naar de Perzische Golf via Iran;
- naar de Zwarte Zee via Rusland;
- naar de Middellandse Zee via Azerbeidzjan, Georgië en Turkije.

De zee en de rivieren vormen de 3^e meest gebruikte transportwijze, na het spoor en het wegennet.

Voor de Irtysj-rivier en de Kaspische Zee zijn bij de nieuwe investeringen betrokken. Voor de haven van Aktau, waarlangs momenteel 33 % van het transitvervoer plaatsvindt, zou 27,3 miljard USD worden uitgetrokken. Er zal een beroep worden gedaan op internationale ondernemingen om de werkzaamheden uit te voeren. De haven van Kuryk zal worden uitgebreid en op termijn komt er een aardolieterminal met een jaarlijkse capaciteit van 20 miljoen ton. De olie zal vervolgens kunnen worden getransporteerd via de oliepijpleiding Bakou-Tbilisi-Ceyhan (zie sectie 3.1 "Petrochemie").

Lucht

Zowel de commerciële ontwikkeling als het gestegen inkomen per inwoner hebben een positieve impact op het luchtvervoer in termen van vrachtvolume en aantal passagiers. Onder meer dankzij een modernisering van de radio-uitrustingen kon het aantal corridors worden verhoogd en steeg dus het uitbreidingspotentieel.

Kazachstan beschikt sinds 2001 over een eigen luchtvaartmaatschappij: Air Astana. Die is in het bezit van de overheid en de Britse firma BAE Systems Plc. De maatschappij doet 4 Europese steden aan : Londen, Amsterdam, Hannover en Frankfurt. De aankoop van nieuwe toestellen is reeds gepland.

De luchthavens zullen worden gemoderniseerd om ze af te stemmen op de JAR-normen.

KANSEN:

De Kazachse industrie voor de fabricage van uitrustingen en machines is zeer beperkt. Die uitrustingen en machines worden ingevoerd via filialen en verdelers van grote internationale groepen (het Amerikaanse Caterpillar, het Japanse Komatsu, het Zweedse Atlas Copco, het Duitse ThyssenKrupp AG, het Canadese Bombardier, het Franse Alstom dat het contract voor het wisselsysteem van de tram in Astana binnenhaalde ...).

Snelle treinverbindingen, metrolijnen, beheer van het stadsverkeer, tankers, de modernisering van luchthavens, de petroleumhavens van Aktau en Atyrau, mijnbouw, baggeren, de bouw van dijken, graafmachines, bulldozers, machines en uitrustingen voor beton, fabrieken voor de productie van asfalt, breekmachines, egaliseermachines, kranen, laadmachines, bestratingsuitrustingen, pletwalsen ...

3.3. Voedingsmiddelenindustrie

ENKELE CIJFERS

- 93 miljoen ha wordt bewerkt, 22 miljoen ha aan bewerkbare bodem;
- In 2008 groeide de landbouwsector met 17 % en de uitvoer van landbouwproducten met 57 %, voor een totaal exportbedrag van 2,9 miljard USD;
- In 2008 werden er 3,8 % meer groenten geoogst en werd 12 % meer fruit geteeld;
- Kazachstan is de 6^e grootste graanproducent ter wereld;
- Bijna 80 % van de landbouwwerktuigen is afgeschreven en wordt momenteel vervangen.

KENMERKEN:

De Kazachen telen vooral graan, katoen en rijst. Granen vormen het meest uitgevoerde landbouwproduct. De veeteelt steunt vooral op schapen en koeien. De belangrijkste afgeleide producten zijn zuivelproducten, leder, vlees en wol.

De landbouw vertegenwoordigt slechts 6 % van het B.B.P. terwijl 20 % van de actieve bevolking in de landbouw werkt en bijna de helft van de inwoners op het platteland woont. 22 miljoen ha ligt er nog onbewerkt bij, d.w.z. 15 % van de potentiële oppervlakte. De Kazachse landbouw wordt gekenmerkt door een te lage productiviteit: kleine, verspreide landbouwbedrijfjes, geen optimale opslag en verwerking van de oogst. De graanproductie per ha bedraagt 12 kwintalen, terwijl makkelijk 20 kwintalen zouden kunnen worden gehaald als de landbouwers moderne machines en technologieën zouden gebruiken. Het potentieel is dus enorm. De landbouwsector is een van de prioriteiten van de regering die er in 2009 een miljard USD in pompte. Het concurrentievermogen zou moeten verbeteren, met name via de aankoop van landbouwwerktuigen onderaan in de productieketen en de verwerking van de voedingsmiddelen hogerop in die keten (zie onderstaande tabel). De landbouwers hebben helaas nog steeds te lijden onder de "credit crunch". Toch kunnen ze overeenkomsten voor leasing en leningen tegen het basistarief afsluiten bij Kazagrofinance, een overheidsinstelling die ook subsidies toekent.

De overheidssteun en de zwakke euro zijn factoren die onze uitvoer naar Kazachstan zouden moeten bevorderen.

Markt van landbouwmachines en -uitrustingen, in miljoenen USD

	2006	2007	2008 ramingen
Omvang van de markt	351	431	481
Lokale productie	16	16	17
Export	5	5	6
Import	340	420	470

Bron: <http://www.buyusa.gov>

De lokale productie is verwaarloosbaar. Er is dus een omvangrijke potentiële markt die steeds groter zou moeten worden. De belangrijkste leveranciers zijn de V.S. (30 %), Rusland (20 %), Duitsland (15 %) en Canada (12 %).

Markt van uitrustingen voor de verwerking van voedingsmiddelen, in miljoenen USD

	2007	2008	2009 ramingen
Omvang van de markt	274	300	336
Lokale productie	8	9	10
Export	4	4	4
Import	270	295	322

Bron: <http://www.buyusa.gov>

Ook voor dergelijke uitrustingen is het lokale marktaandeel eerder beperkt en het potentieel dus aanzienlijk. De tariefbarrières zijn laag.

De industrietakken voor de verwerking van visserijproducten zullen zich ontwikkelen: gerookte en diepgevroren vis, kaviaarproductie, ... Ook de sector van de vlees- en gevogelteverwerking ziet er veelbelovend uit. Melk en de afgeleide producten ervan vormen een subsector waarnaar bijzondere aandacht moet uitgaan. De melkproductie is ontoereikend, zowel wat de kwantiteit als wat de kwaliteit aangaat. Ook de gewassen voldoen niet en dat geldt in het bijzonder voor de productie van bio-ethanol. Kazachstan is niet zelfvoorzienend op het vlak van groenten- en fruitteelt. Daarom heeft de regering beslist serres aan te kopen om niet meer van de weersomstandigheden afhankelijk te zijn.

KANSEN:

Verbetering van het rendement, van de opslag- en bewaarcapaciteit, serres (de huidige nationale oppervlakte zou moeten worden verzevenvoudigd), opslagplaatsen, uitrustingen voor het oogsten van graan, maaimachines, maaidorsers, tractoren, materiaal om de oogsten te reinigen en te drogen, de verwerking van groenten en fruit, de productie van sappen en blikjes, de fabricage van plantaardige oliën, verbruiksklare producten, conserven, de verwerking van vlees en gevogelte, slagerijen, slachthuizen, verpakkingsmaterialen, testlaboratoria voor zuivelproducten, granen, meststoffen, ...

3.4 Bouw

ENKELE CIJFERS

- In 2009 was de markt van bouwmaterialen 410 miljoen USD waard, waarvan 340 miljoen werd ingevoerd, d.w.z. bijna 83 %.

KENMERKEN:

De plotse groei van zowel Astana als Almaty heeft geleid tot een forse toename van luxueuze gebouwen, maar ook tot een uitbreiding van de woningmarkt.

De groei van sectoren zoals energie, gezondheid, transportnetwerken (havens, luchthavens, ...) en de voedingsmiddelenindustrie leidt tot een toenemende vraag naar infrastructuur.

In 2009 injecteerde de regering bovendien 3 miljard USD in de vastgoedsector om:

- de bouwprojecten in Astana en Almaty voort te zetten;
- de markt van de hypothecaire kredieten te ondersteunen.

KANSEN:

Kantoren, prestigeprojecten en wegwerkzaamheden (zie sectie 3.2 “Transport en logistiek”), ziekenhuizen (zie sectie 3.5 “Gezondheidssector”), universiteiten, industriezones, projectbeheer, productiemachines, nieuwe technologieën, bouwmaterialen (muur- en bodembekleding, plafonds, deuren en ramen, uitrustingen voor keukens en badkamer, elektrische uitrustingen, ...), civil engineering, architectuur, design, funderingen, tunnels, ...

3.5 Gezondheidssector

ENKELE CIJFERS:

- In 2009 bedroeg het budget voor de gezondheidszorg 360 miljoen USD;
- De farmaceutische industrie in Kazachstan groeit jaarlijks met 12 tot 15 %;
- 90 % van de geneesmiddelen wordt ingevoerd, dit komt neer op 755 miljoen USD voor een totale markt van 810 miljoen USD in 2009;
- Tussen 2008 en 2009 steeg het aantal behandelde patiënten met 39 %;
- Gedurende diezelfde periode stegen de uitgaven voor medische dienstverlening met 23 %;
- Tussen 2007 en 2008 was er bij de ingevoerde materiële uitrustingen een groei van 67 % als gevolg van een materialenpark dat voor 80 % verouderd is.

KENMERKEN:

Toegang tot de gezondheidszorg is een grondwettelijk recht.

"Every citizen of Kazachstan has the right to health protection and free medical aid.",
Constitution of the Republic of Kazachstan

Momenteel zorgen de ziekenhuizen voor de verdeling van de geneesmiddelen. De bevoorrading van de ziekenhuizen is zowel regionaal als gemeentelijk gedecentraliseerd: meer dan 20 operatoren staan voor die taak in. Die situatie geeft aanleiding tot over- of onderbevoorrading, wisselende en te hoge prijzen, aanzienlijke logistieke uitgaven,

De regering wil de organisatie centraliseren. In februari richtte ze de publiekrechtelijke onderneming SK-Pharmaceuticals op met als doel:

- de levering van geneesmiddelen aan ziekenhuizen efficiënter te maken;
- de kwaliteit en de beschikbaarheid van de geneesmiddelen te verzekeren en een correcte informatieverstrekking met inachtnaam van de internationale normen te waarborgen.

De rechtstreekse bevoorrading bij de leveranciers en niet de verdelers zou moeten leiden tot een prijsdaling, terwijl de centralisering bij één dienstverlener tot een uniformisering zou moeten leiden.

90 % van de geneesmiddelen wordt ingevoerd, wat leidt tot een te grote afhankelijkheid. De lokale productie is nagenoeg onbestaande en weinig innovatief: alle complexe producten worden ingevoerd. In mei 2009 stelde de regering zich als doel via lokale productie aan 50 % van de vraag te beantwoorden. Er moeten dus farmaceutische fabrieken worden gebouwd. De invoer van knowhow (productie, uitrustingen, management, opleidingen, ...) en de samenwerking met buitenlandse farmaceutische bedrijven worden dus zeer op prijs gesteld. De overheid probeert overigens buitenlands kapitaal aan te trekken via publiek/privatrechtelijke partnerschappen om die projecten te financieren.

Alle farmaceutische producten moeten worden geregistreerd en goedgekeurd door het Nationaal expertisecentrum. De procedure kost tussen 3.000 en 5.000 USD per geneesmiddel.

De situatie van de medische uitrustingen is vergelijkbaar met die van de geneesmiddelen: een bijna onbestaande lokale productie en een nieuw systeem dat op poten moet worden gezet.

Er zullen nieuwe medische centra voor verschillende disciplines worden opgetrokken: hartchirurgie, verloskunde, pediatrie, De meeste centra zullen in Astana worden gevestigd.

De internationale bijdrage is belangrijk en dat in alle fases: van de bouw tot opleidingen over uitrustingen.

Die grote hervorming van de gezondheidszorg wordt onder meer gefinancierd door de regering en de Wereldbank.

KANSEN:

Vaccins, geneesmiddelen voor de behandeling van tuberculose, van diabetes, van kanker, dialyse, nierziekten, antibiotica, analgetica, therapeutische uitrustingen, diagnosemateriaal, medische beeldvorming, met name röntgenstralen, chirurgisch materiaal, uitrustingen voor hartchirurgie, materiaal en benodigdheden voor tandheelkunde, laboratoriumuitrustingen, testkits (in het bijzonder voor het diagnosticeren van aids), lasers, intensieve zorgen, endoscopie, radiologie, verloskunde en gynaecologie, ...

De deelname van de groep "Healthcare Belgium" aan de zending past dus in een zeer veelbelovend kader.

3.6 Telecommunicatie

ENKELE CIJFERS:

- In 2009 vertegenwoordigde de invoer van telecommunicatie-uitrusting 98 % van de markt, dit is een groei van bijna 10 % in vergelijking met het jaar voordien;
- Gemiddelde jaarlijkse groei voor de periode 2005 – 2008: 28 %.

KENMERKEN:

Het gaat om een van de meest dynamische activiteiten en wel om de volgende redenen:

- decentrale ligging op het Euraziatische continent;
- de directe buitenlandse investeringen;
- een belangrijke factor voor de integratie van de economie in haar geheel;
- de gunstige evolutie op wereldvlak.

De lokale productie is nagenoeg onbestaande.

De markt telde:

- 80 % abonnees voor mobiele telefonie in 2008. K'cell, de commerciële GSM-provider van Kazachstan en marktleider, had begin 2008 7 miljoen abonnees. In alle steden met meer dan 5.000 inwoners is er dekking en het bedrijf wilde alle centra met meer dan 2.000 inwoners bedienen.
- 32 % van de gezinnen, vooral uit de hogere sociale klassen, die in 2009 aangesloten was op het internet. De grote steden konden het eerst op de verbindingen rekenen,
- 25 % abonnees voor de vaste telefoonlijnen in 2008.

De lokale vraag is groot en de markt raakt snel verzadigd.

De toegang tot het internet via gsm en de formats 3G en 4G vinden momenteel ingang.

Deze sector behoort tot de prioriteiten van de regering, met name om de economie te diversifiëren. Sinds 2006 lanceert het land overigens zijn eigen communicatiesatellieten. Er werden verscheidene IT-opleidingsinstituten geopend en in het "Alatau IT City"-park kunnen bedrijven terecht die in dit domein willen investeren. Ze genieten daarbij fiscale voordelen.

KANSEN:

Telecommunicatie-uitrustingen en -diensten, vaste telefonie, kabel, high speed verbindingen, gsm-diensten met een hoge toegevoegde waarde, digitalisering van de bestaande telecommunicatienetwerken, met inbegrip van digitale en/of interactieve tv met een frequentie van 40 GHz en meer, en alle diensten m.b.t. het internet waaronder uitrustingen en technologieën voor Wi-Max en Wi-Fi, VSAT-terminals, DWDM en DECT-technologieën, ...

4 Recente “succesverhalen”

Ahlers
 SECTOR
 Logistiek
 LIGGING
 Almaty et Aktau

De Belgische ondernemingen die in dit hoofdstuk worden voorgesteld, hebben met elkaar gemeen dat hun intrede op de Kazachse markt uitermate geslaagd is en dat ze er via export een aanzienlijk deel van hun omzetcijfer hebben gerealiseerd.

De twee voorgestelde casestudy's werden geselecteerd in functie van de representativiteit van de sector, de regio en de grootte van de onderneming. Het onderstaande lijstje is helemaal niet exhaustief.

Bedrijf:

Ahlers is een internationale onderneming die actief is in de sector van de logistiek en het maritieme transport (vracht, personen, kapitaal, informatiestromen).

Casestudy:

Het bedrijf is al 12 jaar actief in Kazachstan. Het heeft er 8 kantoren, ook in Almaty en Aktau. Ahlers Almaty werd opgericht in 1998 en is een belangrijk bruggenhoofd van Ahlers in Centraal-Azië. Ahlers Almaty werkt samen met het filiaal in Tashkent (Oezbekistan) en biedt oplossingen op het gebied van transport en logistiek voor ondernemingen die hun activiteiten in Centraal-Azië willen ontwikkelen. "We waren vroeger al actief in Rusland en de Baltische staten", vertelt Bart Gruyaert, "operation manager" bij Ahlers en sinds mei 2009 verantwoordelijk voor de zone Centraal-Azië. Bart Gruyaert is ervan overtuigd dat de meeste Belgische producten er een afzetmarkt kunnen vinden: luxeproducten als sierschouwen en streekbieren, maar ook innoverende producten voor infrastructuurwerken en de olie- en gasindustrie. "In de allereerste fase is het belangrijk dat je eerst ter plaatse een vertrouwenspersoon vindt. Een wat ouder, niet-Engelstalig iemand die over een uitgebreid netwerk beschikt, is van goudwaarde. Het is moeilijk op voorhand ontmoetingen te regelen. Maar als je eens ter plaatse bent, nemen de Kazachen ruim de tijd om je te ontvangen." (Bron: Bizz, 05/2010 en www.ahlers.com)

Website: <http://www.ahlers.com>

Solvay
 Pharmaceuticals

SECTOR
 Farmaceutica

Bedrijf:

Solvay Pharmaceuticals is een groep van farmaceutische bedrijven die instaat voor de farmaceutische activiteiten van de SOLVAY-groep op wereldvlak. Die bedrijven spitsen zich toe op onderzoek en willen inspelen op minutieus uitgekozen medische behoeften waarvoor tot nu toe nog geen oplossingen werden gevonden. Het gaat om de volgende domeinen: neurowetenschappen, cardiometabolisme, antigriepvaccins, gastro-enterologie en gynaecologie/andrologie. In 2008 realiseerde de groep een omzet van 2,7 miljard EUR en stelde het wereldwijd meer dan 9.000 personen te werk. Meer informatie vindt u op <http://www.solvaypharmaceuticals.com>.

Solvay is een internationale chemische en farmaceutische groep met hoofdzetel in Brussel. Het biedt werk aan meer dan 29.000 mensen in 50 verschillende landen. In 2008 realiseerde de Groep een geconsolideerde omzet van 9,5 miljard EUR, gegenereerd door zijn drie activiteitensectoren: chemie, kunststoffen en farmaceutica. Solvay staat genoteerd op Euronext Brussel (Euronext: SOLB.BE - Bloomberg: SOLB.BB - Reuters: SOLB.BR). Meer precieze informatie vindt u op <http://www.solvay.com>.

Casestudy:

Stallergenes S.A. en de afdeling Marketing en Licenties van Solvay Pharmaceuticals (een filiaal van de Solvay-groep) kondigden de ondertekening aan van een exclusieve partnerschapsovereenkomst voor de promotie en de distributie van diagnose- en behandelingsproducten van Stallergenes in Rusland en het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (G.O.S.). Het gaat om de volgende landen: Rusland, Georgië, het G.O.S. (Gemenebest van onafhankelijke staten: Armenië, Azerbeidzjan, Wit-Rusland, Kazachstan, Kirgizië, Moldavië, Oezbekistan, Rusland, Tadzjikistan, Turkmenistan en Oekraïne).

Met een geraamd aantal allergieklidders van 20 miljoen personen en een grote vraag vanuit de medische wereld naar kwaliteitsproducten biedt de Russische markt mooie ontwikkelingsperspectieven.

Voor de voornaamste producten uit de injecteerbare en infralinguale gamma's van Stallergenes zullen binnenkort aanvragen worden ingediend met het oog op de registratie als farmaceutische specialiteit. Tegen 2011 zou dit partnerschap Stallergenes in staat moeten stellen te voldoen aan meer dan 80 % van de noden van de allergiepatiënten in Rusland en het G.O.S..

"We zijn verheugd dat we met Solvay Pharmaceuticals onze intrede mogen doen in dit grote groeieland. Dankzij de toepassingsgerichte activiteiten en de ervaring die het bij tal van allergiespecialisten opdeed, zal Solvay Pharmaceuticals ons in staat stellen meer bekendheid te geven aan de gestandaardiseerde, met name infralinguale, desensibilisatieproducten en hun weldaden voor de patiënten", verklaarde Albert Saporta, Voorzitter en Algemeen Directeur van Stallergenes.

"We zijn zeer verheugd en enthousiast om te mogen samenwerken met de wereldleider op het vlak van desensibilisatie via infralinguale weg en om zijn gestandaardiseerde en innoverende producten aan de artsen te mogen aanbieden", benadrukt de heer Jens Neuschaefer, Directeur van de activiteiten van Solvay Pharmaceuticals in Rusland-GOS.

Website: <http://www.solvaypharmaceuticals.com>

5 Étiquette

Taal

Russisch is de zaketaal. De meeste inwoners spreken ook Kazachs. Engels, Duits en Frans worden weinig en slecht gebruikt. Het kan dus zeer nuttig zijn om een beroep te doen op de diensten van een tolk.

Naamkaartjes

Naamkaartjes worden zeer op prijs gesteld. Ze worden op formele wijze aan de gesprekspartners overhandigd. De Kazachen hechten veel belang aan titels, u vermeldt ze dus het best. Idealiter worden de naamkaartjes tweezijdig gedrukt: Russisch aan de ene kant, Engels aan de andere kant.

Vergaderingen

- Aangezien een formele omgang en respect voor de hiërarchie geen loze woorden zijn, wordt aangeraden op voorhand de c.v.'s van uw teamleden te bezorgen en daarbij de titels van iedere gesprekspartner te vermelden.
- Om de gesprekken te vergemakkelijken, worden deelnemers van dezelfde rang zeer vaak naast elkaar gezet.
- Kazachen stellen het op prijs in contact te worden gebracht met iemand van dezelfde rang als zichzelf.
- De traditie wil dat een "senior" nooit wordt tegengesproken of bekritiseerd.
- Men weet wanneer een vergadering begint, niet wanneer ze eindigt. Geduldig zijn is de boodschap.
- De vergaderingen kunnen de vorm aannemen van een zakendiner. U laat het best wat van de maaltijd op uw bord liggen. Anders riskeert u aan te geven dat de hoeveelheid onvoldoende was en komt men u opnieuw bedienen. Aangezien deze diners als een sociale gebeurtenis worden beschouwd, kunnen ze uitlopen.
- Tijdens vergaderingen worden thee en brood aangeboden.

Onderhandelingen

- De zakenwereld staat nog in zijn kinderschoenen en de erfenis van de Sovjet-Unie weegt zwaar. De privésector is meer verwesterd dan de overheidssector waar de overblijfselen van het communistische tijdperk nog steeds aanleiding geven tot logheid, bureaucratie en protocol. In deze sector zullen de onderhandelingen dan ook trager verlopen en moet het gedrag worden aangepast.
- Zakendoen zal langer duren dan in het westen. De bevolking hecht immers enorm veel belang aan traditionele waarden als familie, vertrouwen en betrouwbaarheid. Geregelde informele contacten zijn dus nodig om de basis voor een solide zakenrelatie te leggen. Dit, in combinatie met het feit dat de Kazachen minder direct overkomen dan wij gewend zijn, kan de onderhandelingen aanzienlijk vertragen.
- Hoe meer contacten, hoe beter. De eerste ontmoeting zal formeel verlopen. Nadien zullen de activiteiten in een lossere sfeer plaatsvinden. Misschien wordt u uitgenodigd op informele diners.
- De regels en de samenleving evolueren snel. De gebruiken en gewoontes veranderen en hangen af van de etnische afkomst en de godsdienst.
- Stiptheid en planning van de vergaderingen kunnen soms een probleem vormen. Vergaderingen kunnen op het allerlaatste moment worden afgezegd.

Kleding

Die houdt u het best formeel: pak en das voor de heren, mantelpak voor de dames.

Zakengeschenken

- Bij de eerste vergadering worden kleine zakengeschenken op prijs gesteld: boeken, brochures, ...
- Als u wordt uitgenodigd op een privéreceptie dient u zich eerst te informeren over de religie die de gastheer aanhangt om zo een gepast geschenk te kunnen geven: neem bijvoorbeeld geen alcoholhoudende dranken mee naar een moslimfamilie.

6

Nuttige adressen

6.1. In België

Flanders investment & trade (F.I.T.)

Gaucheretstraat 90
1030 Brussel
Fax : + 32 2 504 87 11
Tél : + 32 2 504 88 99
Email : info@fitagency.be
www.flandersinvestmentandtrade.be

Agence wallonne à l'exportation et aux investissements étrangers (A.W.E.X.)

Sainteletteplein 2
1080 Brussel
Fax : + 32 2 421 82 11
Tél : + 32 2 421 87 87
Email : mail@awex.be
www.awex.be

Brussels Export

Louizalaan 500, bus 4
1050 Brussel
Fax : + 32 2 800 40 00
Tél : + 32 2 800 40 01
Email : infos@brussels-export.irisnet.be
www.brussels-export.be

Ambassade van de Republiek Kazachstan in België

Ambassadeur: Yerik Utembayev

Van Beverlaan 30
1180 Ukkel
Fax : + 32 2 374 50 91
Tél : + 32 2 373 38 96
Email : consultbel@swing.be
www.kazachstanembassy.be

6.2. In Kazachstan

Ambassade van België in Kazachstan

Ambassadeur: Z.E. Daniel Bertrand
Consul : Michaël Pauly

Ulitsa Kosmonavtov 62 – 3rd floor
010000 Astana
Fax : + 7 717 2 977849
Tél : + 7 717 2 974485
Tél : + 7 7172 974486
Email : embassy.astana@diplobel.fed.be
http://www.diplomatie.be/astanafr

Ereconsulaat in Almaty

Ereconsul: Daniel Parisse

Kazybek Bi str., 117/86 (4th floor, office 404
Business Center Gallianos
050020 Almaty
Tél : + 7 7272 26 85 81
Fax : + 7 7272 39 63 48
Email : belconsul@nursat.kz

Flanders Investment & Trade Kazachstan

F.I.T. heeft geen persoonlijke vertegenwoordiger in Kazachstan. De belangen worden verdedigd door de vertegenwoordigster van AWEX (zie verder).

Agence Wallonne à l'Exportation in Kazachstan

Mrs. Shynar Imangaliyeva, economische
en handelsattachée

Business center 'Nurly Tau', building 2A
Office 501
Al Farabi – prospect 5
Almaty
Tél : + 7 7272 777 608
Fax : + 7 7272 777 609
Email : almaty@awex-wallonia.com

Brussels Export in Kazachstan

De economische en handelsattachée van AWEX vervult deze functie (zie hoger).

“Atameken’ Union’ National Economic Chamber of Kazakhstan

Kabanbay Batyr. Ave., 28 Blok 3, entrance 5,
010000 Astana
Tél: + 7 7172 28 75 20
Fax: + 7 7172 28 75 22
Email: chamber_atameken@mail.ru

EUROBAK

European Business Association of Kazakhstan

Hyatt Regency Almaty, Rahat Palace hotel,
10 Floor, 29/6 Satpaev Str.
050040 Almaty
Tél: + 7 7272 98 02 33
Fax: + 250 34 76/ 77/ 78/ 79
Email: executive@eurobak.kz
www.eurobak.kz

American Chamber of Commerce in Kazakhstan

Hyatt Hotel (Rahat Palace) Office Tower, 10th floor
050040 Almaty
Tél: + 7 7272 587 938
Fax: + 7 7272 587 942
Email: doris.bradbury@amcham.kz
www.amcham.kz

EBRD, European Bank for Reconstruction and Development

41 Kazybek bi Street Entrance 3, 3rd Floor
480100 Almaty
Tél: + 7 7272 581 421/76
Fax: + 7 7272 581 422
Email: doris.bradbury@amcham.kz
www.ebrd.com

6.3. Nuttige websites

6.3.1 Officiële instanties

Officiële website van de President
www.akorda.kz

Regering
www.government.kz
www.e.gov.kz

Ministerie van Binnenlandse Zaken
www.mfa.kz

Ministerie van Economie
www.eng.minplan.kz

Ministerie van Economie en Budgettaire planning
www.minplan.kz

Ministerie van Financiën
www.minfin.kz

Ministerie van Industrie en Handel
www.mit.kz

Ministerie van Interne aangelegenheden
www.mvd.kz

Ministerie van Gezondheid
www.minzdrav.kz

Ministerie van Energetische en Minerale bronnen
www.memr.kz

Ministerie van Defensie
www.mod.kz

Ministerie van Onderwijs en Wetenschap
www.edu.gov.kz/

Ministerie van Milieubescherming
www.nature.kz

Ministerie van Landbouw
www.minagri.kz

Ministerie van Transport en Communicatie
www.nit.kz

Ministerie van Arbeid en Sociale bescherming van de bevolking
www.enbek.kz

Ministerie van Noodaangelegenheden
www.emer.kz

Ministerie van Justitie
www.minjust.kz

Raad voor Buitenlandse investeerders
www.fic.kz

Agentschap voor Informatisering en
Communicatie

www.aic.gov.kz

Agentschap voor Bodembeheer

www.auzr.kz

Agentschap voor de Controle op de
natuurlijke monopolies

www.regulator.kz

Agentschap voor Statistieken van de
Republiek Kazachstan

www.stat.kz

Nationaal Agentschap voor Informatie

www.inform.kz

Internationaal informatiecentrum

www.kazakhstanlive.com

Nationaal landbouwforum van de Republiek
Kazachstan

<http://nhkazagro.kz/jo/index.php?lang=kazakh>

Nationaal investeringsfonds

www.nif.kz

Comité voor douanecontrole onder de
voogdij van het Ministerie van Financiën

www.customs.kz

Centrale Bank

www.nationalbank.kz

Ontwikkelingsbank

www.kdb.kz

6.3.2. Andere

Commerciële gids van Kazachstan

www.ca-trade.com

Centrum voor de Promotie van investeringen

www.kazinvest.kz

Kamer van Koophandel en Nijverheid

www.cci.kz

Onafhankelijke vereniging van Kazachse
ondernemers

www.napr.kz

Vereniging van Europese zaken
in Kazachstan

www.eurobak.kz

Nieuws over Kazachstan

www.eurasianet.org

Wereldbank (sectie 'Zaken')

www.doingbusiness.org

7 Bronnen

7. Bronnen

INTERNET

Flanders Investment and Trade	http://www.flanderstrade.be
Agence Wallonne à l'Exportation et aux Investissements Étrangers	http://www.awex.be
Brussels Export	http://www.brussel-export.be
F.O.D. Buitenlandse Zaken	http://www.diplomatie.be
Central Intelligence Agency	http://www.cia.gov/
Viewswire	http://viewswire.com
Wereld Economisch Forum	http://www.weforum.org
Internationaal Monetair Fonds	http://www.imf.org
Wereldbank	siteresources.worldbank.org/
Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	http://www.oecd.org
Ambassade d'Inde en Belgique	http://www.indembassy.be/
Eurostat	http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/
Eurasia	http://www.eurasianet.org
NL EVD Internationaal	http://www.evd.nl
Britse Kamer van Koophandel	http://www.uktradeinvest.gov.uk
Ducroire - Delcredere	http://www.ducroire.be
UbiFrance	http://www.ubifrance.fr
Franse economische diensten	http://www.dgtpe.fr/se/
Amerikaanse Kamer van Koophandel in Kazachstan	http://www.amcham.kz
Wisselkoersen	http://www.forexpros.fr
Market Access Database	http://www.doingbusiness.org/
Neweuroppe	http://www.neurope.eu